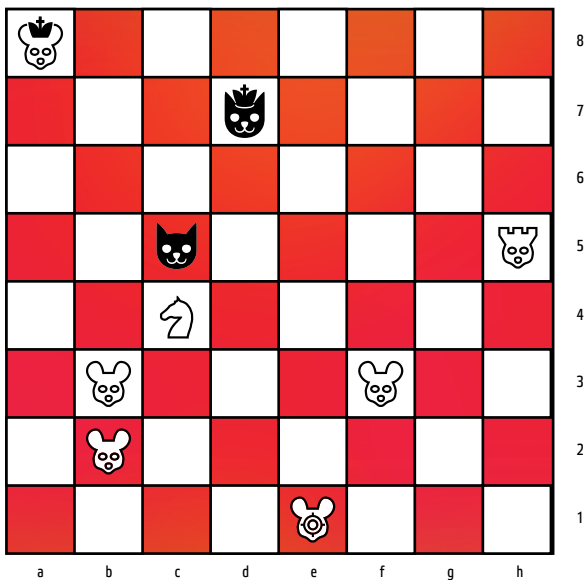

Školní

DIAR

2023/24

Bílý začne a dá mat čtvrtým tahem.

		pěšec
		střelec
		jezdec
		věž
		dáma
		král

OBSAH

Bezstarostný nákup na internetu	4	Podvodné zprávy	50
To zboží je bóóží!	6	Zloděj jako kamarád	51
Nenech se napálit	8	Digitální stopa	52
Obaly ke čtení	10	Práva na internetu	53
Nákup s rozumem	12	Věř, nevěř...	54
Dva roky záruky	14	Údaje pod zámekem	56
Jak na reklamace	16	Nákupy po celé zeměkouli	57
Nenech se odbýt!	18	Jak vznikají zákony?	58
Jak na smlouvy	20	Evropská unie – co je mi do ní?	60
Kam se obrátit pro pomoc	22	EU v čase	62
Jen si to spočítej!	24	Mapa EU	64
Šetřit a neplytvat	26	Profily členských států	65
Investování do kryptoměn	27	Panovníci zemí koruny české	66
Jak si přivydělat	28	Prezidenti českého státu	70
Hotově, nebo kartou?	30	Braillovo písmo	72
Kolik stojí peníze?	32	Znakový jazyk	73
Čísla k nezaplacení	34	Kostra	74
Z pole do koše?	36	Písmena a čísla	75
Reduce, reuse, recycle	38	AJ – nepravidelná slovesa	76
Poslouchej svůj smog	40	Sluneční soustava	80
... bezplastová budoucnost?	42	Severní hvězdná obloha	81
Bez signálu ani ránu	44	Periodická tabulka prvků	82
YouTube ilegálně	45	Fyzika tahák	83
Kyberděsy	46	Geometrie tahák	84
Kyberstalking	47	Míry a váhy	86
Kyberochrana	48	Informatika	88
Jak se zabezpečit?	49		

MÍSTO PŘEDMLUVY...

BEZSTAROSTNÝ NÁKUP NA INTERNETU

Kdo dnes nenakupuje na internetu, jako by byl z jiného století. Díky nákupu online odpadne pobíhání po obchodech, zboží si můžeš nechat dovézt až domů nebo si ho v kamenném obchodě pouze vyzvednout. Na druhou stranu se skvělá koupě může někdy proměnit v noční můru...

Jak se tedy nenechat nacytat? Stejně jako v běžných obchodech, i na internetu je třeba dávat si pozor na podvodníky, např. neproověřené internetové stránky plné lákavých nabídek na extra levné zboží.

JAK POZNÁM BEZPEČNÝ E-SHOP?

- Podívej se e-shopu nejdřív trošku na zoubek. Nejlepší ze všeho je vlastní dobrá zkušenost nebo doporučení kamarádů a známých. Koukni na diskuze nebo portály, které se zabývají hodnocením e-shopů.
- Zjisti si vždy základní informace o prodávajícím – zejména údaje o jeho sídle, identifikačním čísle (zda skutečně existuje), dost důležité jsou také kontakty pro případ reklamace.
- Vždy upřednostni obchodníka, který řádně informuje o ceně a způsobu platby, o dodacích podmínkách, právech a povinnostech a ochraně osobních údajů.

ZAPLATIT PŘEDEM? ANO, ČI NE?

Při platbě si dobře rozmysli způsob (předem anebo při převzetí zboží). Pokud objednáš v daného obchodu poprvé, je bezpečnější platit až při převzetí.

Podívej se na stránkách obchodu po logu certifikátu APEK (Asociace pro elektronickou komerci).

Pokud jsi platil u obchodníka kartou, a ten si strhl něco navíc nebo třeba nevrátil peníze za nedodané zboží, je možné transakci bez odkladu reklamovat u tvé banky, která by ti měla peníze zase vrátit na účet - říká se tomu chargeback. Tato ochrana funguje např. i u internetového platebního systému Paypal a u dalších podobných „virtuálních peněženek“.

ZBOŽÍ MI NEVYHOVUJE, CHCI HO VRÁTIT!

Na obrázku bylo tričko úžasné, ale realita je jiná? Při nákupu v e-shopu máš, až na několik výjimek, právo do 14 dnů odstoupit od smlouvy a zboží vrátit. Schovávej si proto kopie všech dokladů o koupi – fakturu, objednávku, potvrzení nákupu, všeobecné obchodní podmínky, případně i popis daného zboží – ať se máš čím ohánět v případě možného sporu.

POZOR

Nezapomeň, že e-shop není půjčovna, a pokud zboží opotřebuješ nebo poničíš, peníze zpátky nedostaneš!

TO ZBOŽÍ JE BÓÓŽÍÍÍ..

Obchodníci často používají lákavé slogany, které tě mají přesvědčit k nákupu. Ber je všechny s nadhledem. Znáš to, když ptáčka lapají, pěkně mu zpívají. Jenom tě chtějí přesvědčit, abys danou věc nebo službu koupil a moc o tom nepřemýšlel – říká se tomu marketing.

OBLÍBENÉ TRIKY

- Zboží vypadá jako zlevněné, ale na pokladně nebo až doma zjistíš, že sleva byla jen pro členy „klubu“, privilegované zákazníky.
- Rozšířené jsou i falešné astronomické slevy, kdy se cena nejdřív třeba jen na pár dnů hodně zvýší a pak dá obchodník jako zázrakem obrovskou slevu. Sleva 15, 20, 30, 50 % vypadá líp než třeba jen 5.

PRODEJNÍ VERSUS MĚRNÉ CENY

Když chceš bez velkého počítání snadno porovnat, jestli je pro tebe nákup potravin (v prodejně nebo i v e-shopu) opravdu výhodný, všimni si údaje o ceně za kilogram/litr/metr apod. Říká se mu měrná cena. Když sis třeba vyhlédl čtvrt litru ovocné šťávy za prodejní cenu 20 Kč, na cenovce musí být také uvedeno, že litr by tě vyšel na 80 Kč. Pokud vedle v regálu najdeš šťávu stejného složení od konkurence v třetinovém balení (330 ml) za 22 Kč (66,7 Kč/litr), snadno si můžeš srovnat, že konkurenční šťáva je pro tebe ve skutečnosti asi o 13 korun na litr výhodnější.

**POUZE DNES
UŠETŘÍTE**

**LIKVIDACE
PRODEJNY**

Přišel jsi domů, otevřel schránku a našel v ní leták s textem: „Pouze v našem obchodě teď zakoupíte LCD televizor za bezkonkurenční cenu 10 000 Kč. Neváhejte a navštivte naši provozovnu!“ Možná máš skutečně na skladě super levné televize, ale dost často jde obchodníkům spíš o zvýšení prodeje. Když se do prodejny nahnou davy nadšených zákazníků, prodavač jim s litoostí oznámí, že výrobek, který inzerovali, už nemají. A v čem je trik? Obchodník zkrátka počítá s tím, že zklamaný zákazník nechce přijít domů s prázdnou, a tak obvykle koupí i něco jiného.

**TOTÁLNÍ
VÝPRODEJ**

4+1 ZDARMA

Kup si výhodné balení čtyř sušenek a dostaneš jednu zdarma. Bezváá! Ale je ta cena při uvažování s chladnou hlavou opravdu tak výhodná? A koupil by sis normálně pět stejných sušenek? Že do zásoby? Ano, ale když je budeš mít doma pod nosem, určitě je sníš dřív a při příštím nákupu si můžeš koupit dalších pět. Takhle určitě neušetríš...

**DO VYČERPÁNÍ
ZÁSOB**

SLYŠ
mýš

Když marketingové triky znáš, nemůžou tě zaskočit. Když už je trik za hranou, můžeš kontaktovat dozorové orgány (viz téma Nenech se napálit).

NENECH SE NAPÁLIT

Nakupuješ? Sundej si růžové brýle... Někteří obchodníci využívají při prodeji svých produktů nejrůznějších triků a léček, aby přesvědčili zákazníka, že si jejich výrobek musí koupit. Buď ve střehu, ať tě nikdo nepodvede!

NEKALÉ OBCHODNÍ PRAKTIKY JSOU...

Klamavé nebo přehnaně agresivní jednání obchodníka, kvůli kterému se rozhodneš jinak, než by ses rozhodl s čistou hlavou a bez jakéhokoliv tlaku a ovlivňování. Klamat může obchodník i tím, že zamlčí nějakou pro tebe důležitou informaci.

■ Vybereš si v prodejně zlevněné triko a na pokladně ti naučtují vyšší cenu. Že prý to byla akce v minulém týdnu... Tak to není, nenech se napálit! Platná je cena uvedená u zboží (leda by se prodejce zjevně spletl – třeba místo ceny deset tisíc korun uvede jen deset).

■ Mezi nejčastější agresivní praktiky patří hra na city nebo přímo strašení. Prodejce se tě třeba snaží přesvědčit, že jen jeho doplněk stravy pomůže tvójí babičce se uzdravit z těžké nemoci. Nebo naopak bez něj babičku nějaká nemoc nebo neštěstí postihne. Také noha ve dveřích neodbytného podomního prodejce už je za hranou.

NEKALÉ OBCHODNÍ PRAKTIKY ZÁKON ZAKAZUJE.

■ Domů ti přijde nevyžádaný balíček s knihami a fakturou za ně. Co s tím? Nic, můžeš si ho nechat a zadarmo, je to hloupost toho, kdo ti něco posle, i když sis to neobjednal.

■ Máš pocit, že se tvoje oblíbená čokoládová tyčinka pořád nějak zmenšuje, a cena i obal jsou přitom stejné? Je to oblíbená klamavá finta obchodníků. Jestli ti to vadí, kup si příště něco jiného.

MÁŠ PRÁVO ZNÁT

- Totožnost obchodníka, tzn. jeho základní údaje, identifikační číslo (IČ) a kontakt.
- Název výrobku a informace o tom, z čeho se skládá, jaká je jeho velikost, hmotnost apod.
- Cenu výrobku, která musí být uvedena včetně všech poplatků a daní, tedy i DPH.
- U každého složitějšího výrobku musí být přiložený návod k použití. Pokud je to možné, měl by ti obchodník výrobek i zdarma předvést, když ho o to požádáš.

Totožnost obchodníka si můžeš kdykoliv ověřit na stránkách www.ares-registr.cz nebo www.justice.cz.

KLAMAVÁ REKLAMA... NENÍ FÉR!

Vyvolává mylnou představu o nějakém výrobku nebo službě tak, abys ho koupil, protože ho považuješ za nejlepší.

NA PÍSMENA S LUPOU, V LÁKAVÉ REKLAMĚ OBZVLÁŠT

- Na netu vidíš letenku nebo zájezd do lákové destinace za pár kaček. Jen tak mimochodem se v informacích pod čarou po dalším klikání dozvíš, jaké další „povinné příplatky“ si musíš k této ceně připočíst, abys vůbec odjel – za palivo, za zavazadla, za místo v letadle nebo třeba za výhled z okna hotelu...
- V letáku je velkým písmem psáno – „Slavíme, pro každého návštěvníka nákupního centra zmrzlina zdarma“ – a malým, takřka nečitelným písmem – po předložení účtu za nákupy v minimální hodnotě 500 Kč. Pěkně drahá zmrzlina!

KONTAKTY NA DOZOROVÉ ORGÁNY

Neřeší sice přímo tvůj nárok, ale působí preventivně a mohou obchodníka za nekalé chování postihnout.

→ Česká obchodní inspekce (vždy, kromě působnosti ostatních dozorových orgánů) www.coi.cz

→ Český telekomunikační úřad (telekomunikace, poštovní služby) www.ctu.cz

→ Energetický regulační úřad (dodávky elektrické energie a plynu) www.eru.cz

→ Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (klamavá reklama v TV, rádiu a na internetu) www.rrtv.cz

→ Krajské živnostenské úřady (tištěná klamavá reklama)

OBALY KE ČTENÍ

Na prodávaných výrobcích se často vyskytují nejrůznější loga a značky. Víš, co značí? Ne všechny značky vypovídají o garantované kvalitě výrobku.

Některé značky informují o tom, jaké povinnosti splňuje výrobek či obal nebo z jakého materiálu je vyroben. Například:

 → Tzv. označení shody zaručuje, že výrobek splňuje příslušné bezpečnostní požadavky stanovené v právních předpisech EU. Toto označení je povinné.

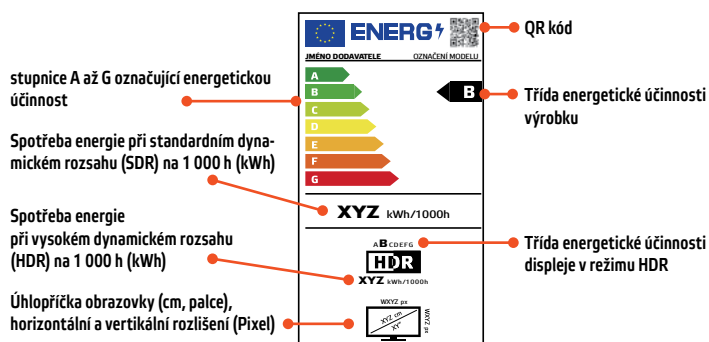
 → Informuje o tom, že výrobce obalu uhradil finanční příspěvek na jeho recyklaci – to je jeho povinnost. Neznačí žádnou šetrnost k životnímu prostředí.

 → Označení materiálu, ze kterého je obal nebo jiná část produktu vyrobena. Dá se z něj vyčíst, do jakého kontejneru pro tříděný odpad patří. Seznam příslušných označení bývá vyobrazen přímo na něm. Zvláště u plastů taková nápověda přijde vhod.

 → Všechny značky s červeným okrajem povinně informují o nebezpečných vlastnostech výrobku. V tomto případě o dráždivosti.

Energetický štítek najdeš na elektrospotřebičích. Udává základní informace o výrobku, jeho energetické náročnosti, spotřebě a hlučnosti. Od roku 2021 se u vybraných skupin spotřebičů postupně mění zařazení do tříd energetické účinnosti na rozmezí A - G (už ne A+++ až E), aby na třídu A do budoucna dosáhly jen opravdu nejúspornější spotřebiče.

NOVÝ ENERGETICKÝ ŠTÍTEK TELEVIZORU

Jiné značky vypovídají o tom, jaké standardy a zásady se výrobce dobrovolně zavázal dodržovat. Sem patří různé certifikáty:

 → Ochranná značka Práce postižených označuje služby a výrobky, které zdravotně postižené osoby skutečně a prokazatelně vyrobily, kompletovaly nebo balily.

  → Označení pro výrobky ze dřeva (včetně papíru) získaného z porostů, které jsou obhospodařovány ekologicky šetrně, sociálně prospěšně a ekonomicky životaschopně. Více viz www.czechfsc.cz a www.pefc.cz

  → Označení pro potraviny a řemeslné výrobky od malých výrobců a zemědělců (zpravidla) z rozvojových zemí Asie, Afriky a Latinské Ameriky. Jde o způsob obchodování, který jim zaručí prodat jejich sklizeň a výrobky za spravedlivou cenu tak, aby se dokázali uživit vlastní prací. Více viz www.fairtrade.cz

  → Jedno z označení výpočetní techniky, která splňuje stanovenou úroveň energetické úspornosti a dobré využitelnosti při práci (design, hlučnost, nízké vyzařování, kvalita zvuku a obrazu). Více viz www.tcodevelopment.com

 → Při nákupu spotřebičů je zásadní jejich energetická náročnost. Úsporné spotřebiče nejvyšší energetické třídy (A) ročně ušetří několik desítek i stovek korun. U počítačů, tiskáren, kopírek a další kancelářské techniky se energetická šetrnost pozná podle značky Energy Star.

KOLIK TOHO VÝROBKU A SLUŽBY „SEŽEROU“?

Napadlo tě někdy, kolik energie, vody a surovin se spotřebuje třeba na výrobu cihly, pneumatiky nebo špaget? A jak moc na to doplatí životní prostředí? O tom všem se dozvíš z EPD (celým názvem „environmentální prohlášení o produktu“), které vypovídá o vlivu výrobku nebo služby na životní prostředí. Můžeš hledat například v české databázi EPD na www.cenia.cz/epd nebo v jedné z mezinárodních databází na www.environdec.com.

NÁKUP S ROZUMEM, KVALITA

Když chceš utrácet, je možné vybírat ze široké nabídky prakticky všeho. Až je někdy těžké se rozhodnout. Český trh je ale něčím zvláštní. Proč je v rybích prstech méně masa než ve stejně zabaleném výrobku prodávaném kousek za hranicemi v Německu nebo v Rakousku? Proč platíme za volání a internetové připojení mnohonásobně víc než naši sousedé v Evropě?

O České republice se v nadsázce mluví nelichotivě jako o „popelnici Evropy“. Proč? Kvůli tomu, že se tu snadno prodají i méně kvalitní potraviny, spotřební zboží a služby, které by se například v zemích západní Evropy buď neprodaly, nebo alespoň ne za u nás běžné ceny. Čím to ale je? Je to nejčastěji v našem chování - spotřebitelů. Změnit to tedy můžeš i ty. Když se ti to nelíbí, jednoduše nekvalitní nebo předražené zboží nekupuj a zajímej se o alternativní možnosti.

JAK POZNÁM KVALITU?

Podle ceny většinou ne. **Pomohou zkušenosti ostatních zákazníků a také objektivní nezávislé srovnávače nebo testy** (které ve spolupráci se zahraničními spotřebitelskými organizacemi u nás vydává například nezisková organizace dTest - www.dtest.cz). **Hodí se i obyčejný selský rozum.** Třeba kuchyňský spotřebič vyrobený z kovu bude zřejmě trvanlivější než ten vyrobený z plastů, které obecně stárnou rychleji. **Při nákupu potravin se zase mohou hodit rady našich babiček a rodičů.** Ti ještě spolehlivě vědí, že máslo nerovná se margarín z rostlinných tuků, nebo že čerstvé rajče voní a chutná jako skutečné rajče ze zahrádky.

Čím kvalitnější zboží koupíš, tím nižší je pravděpodobnost, že si pokazíš chuť nebo ho budeš muset později reklamovat či kupovat znovu nové. Prostě platí okřídlené, ale mnohokrát potvrzené pravidlo o tom, že nikdo není tak bohatý, aby si mohl kupovat levné věci. A tím „levné“ se nemyslí málo drahé. Je to na tobě.

Čistá drobná údaje o složení potravin může být sice trochu otrava, ale jinak se víc o tom, co skutečně jíš, nedozvíš. Samotný obal je jen pěkná vábnička. Nejvíce zastoupené složky bývají uvedeny na prvních místech. Pak už se ti třeba nestane, že koupíš místo zmrazené ryby s trochou masa také velkou spoustu vody nebo místo libových pářečků také velkou spoustu kuřecího separátu.

DVOJÍ KVALITA POTRAVIN A SPOTŘEBNÍHO ZBOŽÍ – CO TO JE?

Jde o praxi, kdy výrobce nebo obchodník dodává na určitý trh (do určité země, regionu) zboží, které sice stejně vypadá a má stejný obal jako výrobky dodávané do jiných zemí, ale přitom má podstatně jiné složení (např. párky, co obsahují nižší podíl masa, CD vybavené nižším objemem doprovodných textů, méně kvalitní drogistické zboží nebo elektronika apod.). Jde o druh klamavé obchodní praktiky, kterou se řada zákazníků cítí být poškozena.

„ŠKODÍTKA“ – PODFUK NA ZÁKAZNÍKY

Příliš trvanlivé zboží některým nefér výrobcům ani prodejčům nehraje do karet. Vyrábět a prodávat se musí pořád.

„Škodítka“ v některých sériově vyráběných výrobcích (např. tiskárnách, mobilních telefonech) jsou ukryté součástky, které po nějaké době od koupě (zpravidla po uplynutí záruční doby) předčasně sníží výkon výrobku nebo ho poškodí. Škodítkem může být i záměrné použití méně kvalitní drobné součástky s kratší dobou životnosti v namáhané části výrobku (např. pračky, sušičky apod.). Následná oprava nemusí být vždy možná nebo se zákazníkovi třeba nemusí vyplatit.

JDE O ZAKÁZANOU NEKALOU OBCHODNÍ PRAKTIKU, kterou by měla postihovat ČOI, případně Policie ČR. Poškození zákazníci mohou žádat obchodníka o nápravu, nebo se v krajním případě obrátit na soud.

DVA ROKY ZÁRUKY

Dostal jsi k Vánocům svůj vysněný dárek – čtečku. Jenže i když jsi ji opatroval jako oko v hlavě, už po sedmi měsících přestala fungovat. Co s tím? Ještě štěstí, že existuje tzv. „záruka“. Ta ti totiž zajistí, že můžeš čtečku nebo i jiný výrobek, u kterého se vyskytne vada, u prodávajícího reklamovat a žádat nápravu.

Občanský zákoník stanoví u spotřebního zboží, tedy oblečení, elektroniky apod., minimální délku záruční doby 24 měsíců (zákonná záruka). Prodávající ti může nabídnout nad rámec zákona i lepší záruční podmínky – například zboží budeš moci reklamovat ve lhůtě delší, než je 24 měsíců. Anebo ti slíbí vždy vrátit peníze i přesto, že bys ze zákona měl právo jen na opravu výrobku, poskytne ti bezplatně náhradní zboží apod. A proč by to dělali? Nějak přece musí porazit konkurenci. Často si ale taky nechá za tuto „smluvní záruku“ extra zaplatit a pak je na tobě, jestli si ji přikoupíš, nebo ne.

Pokud ti prodávající poskytuje lepší záruční podmínky, může je různě omezit, například ve třetím roce záruky už nabízí jen opravu výrobku, nikoliv jeho výměnu. Nikdy ti ale prodávající nemůže zkrátit 24měsíční lhůtu pro reklamaci nebo omezit tvé nároky.

NĚKTERÉ VADY PROSTĚ NEPROTLAČÍŠ

Pokud si koupíš nové polobotky a jdeš si v nich zahrát fotbal, nejspíš už nebudou vypadat jako nové. V takovém případě se ti asi jen těžko podaří prodáváče přesvědčit, aby ti je vyměnil kvůli okopaným špičkám. Každá věc zkrátka potřebuje vhodnou péči, s tím musíš počítat.

Záruční dobu nelze zaměňovat s životností výrobku – po baterii či žárovce nemůžeš chtít, aby nepřetržitě fungovaly 24 měsíců. Pokud je však máš uložené v zásobě a teprve při jejich prvním použití zjistíš, že nefungují, pak se o vadu jedná.

U potravin je to také jinak, nedá se tu mluvit o tom, že by měly vydržet 24 měsíců.

DATUM POUŽITELNOSTI A MINIMÁLNÍ TRVANLIVOSTI – JAKÝ JE V TOM ROZDÍL?

DATUM POUŽITELNOSTI

MINIMÁLNÍ TRVANLIVOST

Používá se hlavně u trvanlivých potravin (konzervy, těstoviny, balené sladkosti atd.). Rozdíl je v tom, že po uplynutí doby minimální trvanlivosti může prodejce jídlo prodávat, ale jen, je-li bezpečné, a za nižší cenu, odděleně od ostatního sortimentu, a musí tě upozornit, že prošla doba minimální trvanlivosti.

ZÁRUKA U ZLEVNĚNÉHO VADNÉHO ZBOŽÍ A ZBOŽÍ „Z DRUHÉ RUKY“ EXISTUJE

Zákonná záruka 24 měsíců platí i na použité zboží prodávané v zastavárnách, autobazarech apod., ale i pro nové věci prodávané za nižší cenu kvůli existující vadě.

Když si budeš pořizovat nový výrobek zlevněný kvůli vadě, na tuto vadu reklamaci uplatnit nemůžeš. O jakou vadu se jedná, uvádí prodejce vždy na účtence. Můžeš si ohlídat, jestli vyznačená vada odpovídá skutečnosti.

Prodejce použitého bazarového zboží může „po dohodě s kupujícím“ zkrátit záruční dobu, ne však na méně než na jeden rok. U použité věci také nemůžeš reklamovat vady, které věc měla, když sis ji kupoval. Pokud si kupuješ třeba telefon s odřeným displejem za skvělou cenu, nemůžeš počítat s tím, že ti pak poškrábaný telefon prodávající jako vadu uzná.

JAK NA REKLAMACE

Možná to znáš, koupíš si spacák na kempování a doma zjistíš, že se nedá zapnout zip. Trochu smůla u spacáku. A víš, co bys měl udělat? Spacák reklamovat a nenechat se odbýt.

Reklamace znamená uplatnění stížnosti u prodejce, že je výrobek nekvalitní, nekompletní nebo přestal řádně fungovat. Součástí reklamace by měl být vždy tvůj požadavek na vyřízení reklamace jedním ze způsobů, které zákon nabízí. Jako zákazník na to máš právo.

JAK NA REKLAMACI?

Je fajn si přečíst obchodní podmínky, kde prodejce obvykle podrobně popisuje pokyny k reklamaci. Nejdůležitější je uplatnit reklamaci včas (bezodkladně poté, co jsi vadu objevil, a ještě během záruční lhůty – ať už zákonné nebo případně smluvní), najít doklad o koupi, kde by mělo být uvedeno, o jaké zboží se jedná, kolik stálo a kdy sis ho kupoval. Tímto dokladem může být záruční list, pokladní doklad anebo alespoň doklad o platbě kartou. Koupí lze prokázat jakkoli, v krajním případě třeba i potvrzením tvé kamarádky či rodičů, kteří byli u nákupu s tebou. Vždy je ale lepší doklady o koupi uchovávat a v případě reklamace jejich kopie doložit. Vadný výrobek pak co nejdříve dones/doruč prodejci, ať už do obchodu, kde sis věc pořídil, anebo do kterékoli jiné prodejny stejného prodejce.

V OBCHODĚ I NA E-SHOPU

Prodávaci dolož doklad o koupi a výrobek. Vysvětli, kde je vada, a neboj se reklamovat. Je to běžná věc. Obchodník by s tebou měl sepsat reklamační protokol (jednu kopii musíš dostat ty), převzít výrobek a reklamaci vyřídit. Je důležité, aby v reklamačním protokolu bylo přesně uvedeno, o jakou vadu se jedná a jaký způsob vyřízení reklamace požaduješ. Nezapomeň si pečlivě přečíst, co případně vlastně podepisuješ. Neškodí si stav výrobku před reklamací zdokumentovat, třeba vyfotit. Když reklamuješ mobil, notebook nebo jiný nosič dat, je vhodné si data předem zálohovat, abys o ně třeba při opravě nepřišel.

Záruční list je dobré mít, ale není pro reklamaci v zákonné záruční době nutnou podmínkou!

Zboží by při reklamaci mělo být čisté a kompletní. Nemůžeš reklamovat špinavé tenisky nebo telefon bez nabíječky.

Některé účtenky jsou už po několika měsících nečitelné. Tiskařská čerň jednoduše vybledne nebo se omele tak, že nic nejde přečíst. Není proto od věci účtenku krátce po nákupu třeba ještě vyfotit.

NEOPRÁVNĚNÝ POPLATEK ZA „NEOPRÁVNĚNOU REKLAMACI“

Obchodník ti reklamaci zamítl jako neoprávněnou, a navíc si naučtoval pětistovku za diagnostiku závady? Pamatuj si, že **za reklamaci (i neuznanou) si prodejce nemá právo nic účtovat.**

A CO VLASTNĚ MŮŽEŠ POŽADOVAT?

Po prodávajícím můžeš chtít doplnění chybějícího zboží, opravu nebo výměnu zboží – výměnu můžeš ale požadovat, jen pokud to není vzhledem k povaze vady nepřiměřené a pokud vadu nejde odstranit bez zbytečného odkladu (např. když jsou boty bez tkaniček, dají se jednoduše doplnit ihned, není třeba měnit celé boty). Když oprava nebo výměna podle tvého požadavku není možná, můžeš chtít vrácení peněz, respektive slevu.

U banálnějších vad máš právo „jen“ na odstranění vady (nejčastěji opravou), nebo na slevu z kupní ceny. U vad neodstranitelných, opakovaných (třetí výskyt vady po opravě) nebo vícečetných (3 stejné nebo 4 různé vady současně) máš rovnou právo volit mezi požadavkem na slevu nebo odstoupit od smlouvy s nárokem na vrácení peněz.

CO SE BUDE DÍT DÁL?

Podle zákona má prodávající rozhodnout o reklamaci (tzn. reklamaci přijmout, nebo ji odmítnout) zpravidla ihned, není-li třeba vadu odborně posoudit. Reklamaci vyřídit je pak třeba vždy bez zbytečného odkladu, nejpozději do třiceti dnů od jejího uplatnění. Pokud by vyřízení trvalo déle, můžeš odstoupit od smlouvy s požadavkem na vrácení peněz nebo můžeš požadovat výměnu zboží za nové.

Častým omylem prodejců je tvrzení, že na vyřízení reklamace mají vždy celých 30 dnů. To je ale až lhůta nejzazší. Reklamaci je třeba vyřídit bez zbytečného odkladu. To platí zejména u zjevných vad, které nevyžadují opravu.

NENECH SE ODBÝT!

Může se stát, že se prodávající bude kroutit a vymlouvat a nebude chtít reklamaci vyřídit. Na to ale nemá právo. V takovém případě po něm chtěj písemné potvrzení, kde bude uvedeno, proč reklamaci odmítá/zamítá.

NEJČASTĚJŠÍ VÝMLUVY PRODEJců:

Nemáte obal od výrobku, nemůžete výrobek reklamovat.

Podle zákona žádný obal mít nemusíš. Reklamuješ přece výrobek, ne obal!

Vada výrobku vznikla už ve výrobě, obraťte se na výrobce.

To je sice možné, ale za výrobek prodávaný konečným spotřebitelem nese zodpovědnost prodejce. Proto reklamaci vyřizuješ s ním. Prodejce pak už vadu zboží řeší s výrobcem nebo dodavatelem sám.

Výrobek byl prodáván se slevou, nemáte na reklamaci nárok.

Zákonná záruka 24 měsíců platí i na zboží prodávané ve výprodejích, při různých akcích, ale i pro věci prodávané za nižší cenu kvůli existující vadě (s výjimkou konkrétní vady vyznačené na účtence).

Reklamaci vyřizuje pouze náš pan vedoucí a ten tady dnes není.

Podle zákona musí být v prodejně vždy někdo, kdo může reklamaci bezodkladně rozhodnout. Takže si nenech nic takového nakukat.

Náš smluvní servis označil vaši reklamaci za neoprávněnou, nemůžeme vám vyhovět.

Za rozhodnutí o reklamaci odpovídá prodejce, který také musí sám zdůvodnit její zamítnutí. Stanovisko smluvního servisu neznamená, že se od něj prodejce nemůže odchýlit.

Nemůžeme vám vrátit plnou cenu, zboží už dnes prodáváme ve slevě.

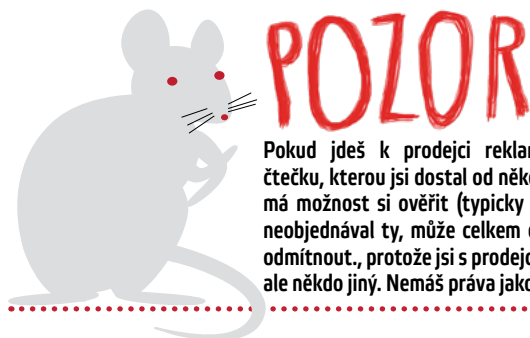

Když vznikne při reklamaci nárok na odstoupení od smlouvy a vrácení peněz, musí prodejce vrátit plnou cenu uvedenou na účtence.

Na reklamaci nemáte nárok, ale zboží vám zdarma opravíme jako projev naší dobré vůle.

To zní celkem dobře, tak proč ne? Někdy se ale prodejce snaží zamaskovat svoji odpovědnost za vady, hlavně u dražšího zboží, aby se do budoucna, při opakujících se vadách, vyhnul povinnosti celé zboží vyměnit nebo vrátit peníze.

Pokud jdeš k prodejci reklamovat například vadnou čtečku, kterou jsi dostal od někoho jako dárek, a prodejce má možnost si ověřit (typicky v e-shopech), že jsi zboží neobjednával ty, může celkem oprávněně tvoji reklamaci odmítnout., protože jsi s prodejcem smlouvu neuzavíral ty, ale někdo jiný. Nemáš práva jako kupující.

JAKÉ VADY NEMŮŽEŠ ÚSPĚŠNĚ REKLAMOVAT?

Prodávající většinou reklamaci zamítne tehdy, pokud vada vznikla tím, že jsi výrobek nějak poškodil, nedodržel jsi návod k použití, nebo když se věc jednoduše opotřebovala běžným užíváním. Ty ale určitě sám dobře tušíš, že čaj na klávesnici tvého nového notebooku prostě nepatří nebo že ochozenou podrážku bot ti nikdo na své náklady znovu nepodrazí.

JAK REAGOVAT NA ZAMÍTNUTÍ REKLAMACE?

Když nesouhlasíš se zamítnutím reklamace a jiná dohoda s prodejcem není možná, můžeš si nechat vadu posoudit nezávislým odborníkem, který vypracuje znalecký posudek. Seznam znalců je k dispozici na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti www.justice.cz. Vyzní-li posudek ve tvůj prospěch, můžeš prodejce znovu písemně kontaktovat a současně se přihlásit i o náklady na zpracování posudku. Když to nepomůže, zvaž další možnosti – viz článek Kam se obrátit pro pomoc.

U oprávněné reklamace máš právo na náhradu nákladů, které ti vznikly (cestovné, poštovné apod.). Má to háček – musíš si o ně u obchodníka říct (nejlépe písemně), doložit je včas (ideálně už při uplatnění reklamace) a musí to být náklady účelně vynaložené.

Při reklamaci buď asertivní a nenech se zbytečně vytočit. Nezapomeň, že s klidem jde všechno líp.

POKUD SI TO CHCEŠ POŘÁDNĚ NASTUDOVAT:

- Občanský zákoník – zákon č. 89/2012 Sb.
- Zákon o ochraně spotřebitele – zákon č. 634/1992 Sb.

KOPYTO JELITO PLATÍ TO

ANEB

JAK NA SMLOUVY

- NEJČASTĚJŠÍ MÝTY

Se smlouvami přijdeš do kontaktu na každém kroku. Jakékoliv dohodě mezi obchodníkem a zákazníkem (spotřebitelem) se říká spotřebitelská smlouva. O smlouvách koluje řada mýtů, které to jsou?

SMLOUVY MUSÍ BÝT JEN PÍSEMNÉ... CO NEPODEPÍŠU, TO MĚ NEZAVAZUJE... NENÍ TO TAK!

Každý den uzavíráš bez podpisu smlouvy, aniž by sis to možná uvědomoval. Když si jdeš do obchodu koupit svačinu, uzavřel jsi smlouvu o koupi. Když nastoupíš do autobusu hromadné dopravy, uzavíráš zase s dopravcem smlouvu o přepravě. Dokonce, i když na internetu surfuješ a na nějakou nabídku nepromyšleně klikneš, může dojít k uzavření smlouvy.

CO JE PSÁNO, TO JE DÁNO – PLATÍ, ALE NE VŽDY...

Vedle práv jsou i povinnosti a smlouvy se mají dodržovat. Výjimkou jsou ale situace, kdy obchodník zneužije toho, že je to zpravidla on, kdo smlouvu připravuje, aby se zvýhodnil na tvůj úkor. Smlouvy se totiž podle občanského zákoníku nesmí odchýlit od zákona v neprospěch spotřebitele ani nesmí obsahovat tzv. nepřiměřené smluvní podmínky. Spotřebitel se zkrátka ani smlouvou nemůže vzdát svých práv. K takovým smluvním podmínkám se pak nepřihlíží, tzn. jako by ve smlouvě vůbec nebyly.

PŘÍKLAD SMLUVNÍ PODMÍNKY, KE KTERÉ SE NEPŘIHLÍŽÍ

Tak třeba neplatí, když si při uzavírání smlouvy „odklikneš“ kratší záruční dobu než 24 měsíců. Nebo když ti obchodník po odstoupení od smlouvy při reklamaci nechce vrátit plnou cenu za výrobek, který přestal fungovat, protože už jsi ho používal.

VAŠE Odstoupení od smlouvy nepřijímáme

Někdy prodejce tvrdí, že k odstoupení od smlouvy může ze strany zákazníka dojít jen s jeho souhlasem. To je ale nesmysl. Odstoupení od smlouvy (je-li důvodné) je vždy jednostranný úkon a souhlas druhé strany nevyžaduje. Stačí je prodejci doručit, nejlépe prokazatelným způsobem.

LHŮTA NA ROZMYŠLENÍ

Navíc od smlouvy můžeš v určitých vyjmenovaných situacích odstoupit, i když to ve smlouvě není uvedeno – například když uzavíráš smlouvu mimo klasický obchod na předváděčkách, na ulici, přes e-shop, katalog apod., kdy můžeš být nabídkou obchodníka buď zaskočený, nebo když se rozhoduješ často jen podle fotografií a popisu zboží.

POZOR

Odstoupit od smlouvy nejde třeba: u nákupu CD, DVD, když porušíš originální obal, nebo když jsi už zboží vyzkoušel a není ho možné vrátit z hygienických důvodů aj.

JEŠTĚ MI NEBYLO 18, TAK STEJNĚ NEMŮŽU NIC PODEPSAT

– ZASE OMYL

Dokud jsi nezletilý, ještě sice nemáš způsobilost ke všem právním jednáním (plnou svéprávnost), ale to neznamená, že nemůžeš platně nic podepsat. Vychází se z toho, že můžeš uzavírat smlouvy přiměřené „rozumové a volní vyspělosti“ svých vrstevníků. Takže v šestnácti třeba můžeš uzavřít smlouvu o členství ve fitku (třeba i nevýhodnou), ale ještě ne např. sám investovat na finančních trzích.

SMLOUVA JE SMLOUVA, I KDYŽ NEODPOVÍDÁ TOMU, CO JSME SI ŘEKLI PŘED JEJÍM UZAVŘENÍM.

Není to tak. Stává se, že ti obchodník v prodejně něco nakuká, a když dojde na lámání chleba, ukáže se, že ve smlouvě je všechno jinak. Uzavřená smlouva musí odpovídat tomu, co jste si řekli před jejím uzavřením. Když to tak není, má přednost to, co je pro tebe příznivější.

Když máš pochybnosti, můžeš si u obchodníka vymínit, aby ti ústní dohodu potvrdil ve smlouvě, v prodejním dokladu, záručním listu nebo jinak.

KAM SE OBRÁTIT PRO POMOC

Vyjedete si konečně s rodinou na prázdniny, ale při cestě zpátky strávíte dva dny čekáním na letišti, protože vaše cestovka mezitím zkrachovala. Když se po všech útrapách dostanete domů, nevíte, kde a jak se domoci nápravy.

Mávneš nad tím rukou a necháš to být? Nebo se ozveš a budeš hájit svá práva? Pokud nevíš, jak bys měl v takovém případě postupovat, jsou tady organizace, které ti s tím pomůžou.

SPOTŘEBITELSKÉ ORGANIZACE

Spotřebitelské organizace obvykle poskytují nezávislé, nestranné a bezplatné poradenství. V ČR je reprezentuje zejména:

- **Asociace občanských poraden** (www.obcanskeporadny.cz), která provozuje síť občanských poraden a dalších kontaktních míst,
- nezisková organizace **dTEST** (www.dtest.cz), která kromě poradenství a dalších aktivit nezávisle testuje a porovnává spotřební zboží nebo služby,
- nezisková organizace **Sdružení českých spotřebitelů** (www.konzument.cz).

→ **Všechny aktivní spotřebitelské organizace najdeš na webu www.mpo.cz v sekci Ochrana spotřebitele.**

POZOR

Důležité je problém neodkládat, začít ho řešit co nejdřív a shromáždit všechny podklady (smlouva, účtenky, foto apod.). Například když jsi na dovolené s cestovkou, která nezajistila, co měla, je toto třeba reklamovat hned na místě u delegáta zájezdu, ne chtít slevu až po návratu. To by pak cestovka mohla celkem oprávněně namítat, že máš smůlu, protože problém se mohl jednoduše vyřešit na místě.

MIMOSODNÍ ŘEŠENÍ SPORŮ, ANEB KDYŽ UŽ NEVÍŠ, KUDY KAM

Když tě obchodník odbude nebo nereaguje, není obvykle třeba běžet hned k soudu. Můžeš se obrátit na některé státní instituce, které bezplatně nebo jen za mírný poplatek pomáhají vyřešit spor mimosoudně. Jsou to:

- **Český telekomunikační úřad** (www.ctu.cz, ČTÚ) – pro spory v oblasti telekomunikačních a poštovních služeb,
- **Energetický regulační úřad** (www.eru.cz) – spory v oblasti energetiky (odběr elektřiny, vody a tepla),
- **Finanční arbitr** (www.finarbitr.cz) – u některých finančních služeb,
- **Evropské spotřebitelské centrum ČR** (ESC, www.evropskyspotrebitel.cz) – pro spory s obchodníky z ostatních zemí EU, Norska a Islandu,
- **Česká obchodní inspekce** (www.coi.cz) – ve všech ostatních sporech ze spotřebitelských smluv.

DOZOROVÉ ORGÁNY

Na dodržování zákonů dohlíží dozоровé orgány. U nás je to při ochraně zákazníků zmíněná ČOIka, která kontroluje hlavně dodržování jakosti zboží a výrobků, jejich zdravotní nezávadnost a bezpečnost. Hlídá také, jestli se v prodejnách, v restauracích, fastfoodech, na trzích apod. nešídí při účtování cen, nalévání nápojů nebo při vážení zboží a neprodávají padělky zboží nebo nepoužívají zakázané nekalé obchodní praktiky.

- Kvalitu potravin a nápojů kontroluje **Státní zemědělská a potravinářská inspekce** (www.szpi.cz). Dodržování hygienických předpisů v restauracích a jiných provozovnách sledují krajské hygienické stanice.

SOUDY

Pokud mimosoudní řešení sporu s obchodníkem dohodu nepřineslo, je možné se obrátit na nezávislý soud. Vždy je ale třeba zvážit všechna rizika a je dobré se nechat v soudním řízení zastoupit – ideálně některým zkušeným advokátem. Seznam advokátů zaměřených na právo ochrany spotřebitele je uveden např. na stránkách www.dtest.cz/advokati

JEN SI TO SPOČÍTEJ!

Každý člověk má spoustu přání. A protože některá jsou materiální, je nutné si čas od času položit otázku: „Můžu si tu věc nebo ten zážitek dovolit?“ Abys dokázal sám sobě odpovědět, je potřeba se zamyslet nad tím, kolik utrácíš a kolik vyděláváš, resp. jaké dostáváš kapesné – jinak řečeno zamyslet se nad svými příjmy a výdaji.

ROZPOČET? NIC SLOŽITÉHO...

Abys zjistil, jestli máš peníze na nákup toho, co si přeješ, je docela praktické sestavit si rozpočet. Rozpočet neboli bilance příjmů a výdajů se zpravidla vytváří na kalendářní měsíc.

PŘÍKLAD „RODINA IDEÁL“			
PŘÍJMY ZA MĚSÍC		VÝDAJE ZA MĚSÍC	
mzda matka	26 000	výdaje na bydlení	18 300
mzda otec	34 000	internet a telefony	3 500
úroky ze spoření a investic	300	jídlo a pití	16 000
		drogerie	2 000
		pojištění	1 500
		splátky půjček	3 000
		auto + MHD	5 000
		kroužky + volný čas	5 500
		úložky na spoření	5 500
CELKEM	60 300	CELKEM	60 300

Ideál, protože to dobře vyšlo. Rodina má přebytečný rozpočet – dokáže spořit. Takhle by to mělo být. Neměl bys utratit všechny peníze, co dostaneš do ruky ještě ten měsíc, ale něco si schovávat na horší časy. Co když se doma rozbije lednice nebo budete chtít jet na dovolenou? Kde se na to potom vezme?

Ať už je tvůj záměr jakýkoliv – od nákupu nového trička přes uspořádání narozeninového mejdanu až po koupi nového kola – musíš se zamyslet nad tím, jak ho budeš financovat. Máš dvě základní možnosti: buď spořit, dokud nebudeš mít potřebnou částku, anebo si půjčit. Půjčku si ale vždycky důkladně promysli, viz článek „Kolik stojí peníze“.

KDYŽ TO NENÍ IDEÁL

Když v rozpočtu převyšují výdaje (rozpočet je schodkový), dostává se člověk pomalu do maléru. Jsou dvě možnosti, jak ho vyřešit: zvýšením měsíčních příjmů (přibrat novou práci/brigádu), či snížením měsíčních výdajů (o ty, které nejsou nezbytné).

PÁR TIPŮ NA ZÁVĚR

- Sestav si cvičně svůj vlastní rozpočet na určitý měsíc a pak ho srovnej se skutečností. Možná se budeš divit.
- Srovnávej ceny výrobků a služeb dřív, než je koupíš. Můžeš ušetřit hezkých pár korun!
- Plat své pravidelné výdaje vždy jako první (jízdné do školy, obědy, poplatky za kroužky).
- Nepůjčuj si na hlouposti, které hned spotřebuješ. Splácet něco, co už dávno nemáš, je přece směšné.
- Nezapomínej, že věci jsou věci a ty mají sloužit tobě – ne ty jim. Fakt není potřeba mít každý měsíc nové džiny.

Češi nejvíc utrácí za bydlení a jídlo, tvrdí Český statistický úřad. Nejméně výdajů jde do vzdělání.

ŠETŘIT A NEPLÝTVAT

Naše doba se označuje jako konzumní. Všeho máme dost. Co potřebujeme, to si zpravidla pořídíme. Lednice je téměř pořád plná, v šatníku se často mění věci, ve volných chvílích lovíme zážitky v různých zábavních parcích. Máme štěstí, že se nemusíme téměř nikde omezovat.

CO ZNAMENÁ ŠETŘIT?

Něco používat málo, rozumně nebo omezeně, něčeho málo vydávat...

V JAKÉ SOUVISLOSTI ČASTO SLYŠÍME SLOVO ŠETŘIT?

Šetřit čas, šetřit přírodní zdroje (šetřit vodou, elektrinou...), šetřit peníze. Když je něčeho omezeně a může to dojít, mluvíme v souvislosti s tím o šetření.

PROČ NEPLÝTVAT, I KDYŽ SE MÁME DOBŘĚ

V životě je vždycky něco za něco, když někde něco přibude, někde se zase něco ztratí. Platí to o všech omezených zdrojích. Tak třeba – aby ti rodiče mohli dávat kapesné nebo kupovat, co si přeješ, musí chodit do práce. Máš tedy vysněnou hračku nebo pytel brambůrek, ale výměnou za čas rodičů, který jste mohli strávit spolu. Nebo když si vyprosíš skvělé značkové tričko, které stojí majlant, a ohrneš nos nad téměř stejným beze značky, nezbyde třeba už v rodinném rozpočtu na jiné legrace, jako jsou třeba lístky na koncert. A takhle je to i s jinými zdroji – když se budeš dvě hodiny sprchovat, když necháš zbytečně rozsvíceno, když vyhodíš půlku oběda... Všechno souvisí se vším.

Bojovat proti nezodpovědnému životnímu stylu, znečišťování životního prostředí, vyčerpávání přírodních zdrojů se dá **udržitelnou spotřebou**.

CO JE UDRŽITELNÁ SPOTŘEBA?

POUŽÍVÁNÍ VÝROBKŮ A SLUŽEB

díky kterým se máme dobře a zvyšuje se nám kvalita života

— které nejsou z jedovatých materiálů nebo látek zatěžujících životní prostředí

— které nevytváří tolik odpadu znečišťujících látek, aby se další generace netopily v odpadcích

INVESTOVÁNÍ DO KRYPTOMĚN - HLAVNĚ BEZPEČNĚ

Kryptoměny jsou zajímavým prostředkem pro uložení peněz, i proto se poměrně rozšiřují podvody, které se snaží nacytat nezkušené investory.

JAKÉ PODVODY JSOU NEJROZŠÍŘENĚJŠÍ?

Falešné ICO (Initial Coin Offering): Podvodníci vytvářejí falešné kryptoměny nebo tokeny a nabízí je. Pak slibují velké zisky a rychlé zbohatnutí, aby lákali investory. Jakmile mají dost obětí a dostatečný obnos, zmizí s penězi, aniž skutečné kryptoměny nebo tokeny vzniknou.

Phishing: Útočníci nasimulují falešné kryptoměnové burzy nebo peněžky a zasílají phishingové e-maily nebo odkazy na falešné webové stránky. Cílem je získat přihlašovací údaje nebo soukromé klíče kryptoměnových účtů, což jim umožní přístup ke kryptoměnám uživatele a jejich krádež.

Podvodné investiční programy: Útočníci nabízejí podvodné investiční programy nebo roboty pro obchodování s kryptoměnami, které slibují automatické zisky. Realita je často taková, že tyto programy jsou záměrně nastaveny tak, aby ztráty uživatele alespoň částečně nebo úplně vyčerpaly jejich investice.

TIPY, JAK SE NENECHAT NACHYTAT:

- Vždy je nejlepší začít investovat v něčem, kde není tak velké riziko, že o peníze přijdeš, zvláště pokud máš zatím peníze jen z brigád nebo kapesného.
- K nabídce, která tě zaujme, si na internetu vyhledej víc informací, zadej třeba „název platformy a negativní recenze“ do vyhledávače a uvidíš, co zjistíš.
- Nikdy neinstaluj do svého počítače programy na základě telefonního hovoru.
- Nepovoluj přístup do počítače neznámým osobám.
- Potvrzuj pouze to, co děláš ty sám – nepotvrzuj transakce, které zadává někdo jiný!
- Nepředávej bezpečnostní údaje k internetovému bankovníctví nebo ke kartě třetím osobám.

JAK SI PŘIVYDĚLAT

Toužíš si něco koupit, ale nemáš na to peníze? Nejdřív promysli, jestli ta tvá vysněná věc opravdu stojí za to. Pokud ano a není možné na ni našetřit třeba z kapesného, pak nezbývá, než si někde přivydělat.

Pokud je ti patnáct, můžeš oficiálně do práce. Zaříd si nějakou brigádu, která bude dávat smysl, která tě bude bavit a při které se připravíš na své budoucí povolání. Pokud tě třeba baví péct dobroty, jdi na brigádu do vyhlášené cukrárny. Pokud odmalička hraješ tenis a chceš být profesionálem, choď sbírat míčky na zajímavé tenisové zápasy. Pokud rád fotíš, zaříd si brigádu ve fotografickém studiu. Když ti brigáda bude dávat smysl, budeš do práce chodit rád a nebudeš muset počítat minuty promrhaného času do konce směny. Třeba jako vegetarián v masně.

HRUBÝ A ČISTÝ PŘÍJEM

Z každé výplaty nebo honoráře bys měl platit daně a někdy i sociální nebo zdravotní pojištění. Jako student máš určitá daňová zvýhodnění, tak se vždycky pořádně poptej!

HRUBÝ PŘÍJEM

ten, který ti slíbí ve smlouvě a ze kterého se odečtou daně a pojištění

ČISTÝ PŘÍJEM

ten, který pak dostaneš na ruku nebo na účet

SMLOUVY NA BRIGÁDU

Až půjdeš na brigádu, měl bys se zaměstnavatelem uzavřít smlouvu. Jaké druhy smluv ti nabídnou?

- **Dohoda o provedení práce (DPP)**
 - do 300 odpracovaných hodin ročně, z výdělku neplatíš sociální a zdravotní pojištění, když si vyděláš méně než 10 000 Kč měsíčně
- **Dohoda o pracovní činnosti (DPČ)**
 - do 20 hodin týdně, z výdělku platíš sociální a zdravotní pojištění, tzn. pro tebe nižší čistý výdělek
- **Pracovní smlouva** – hodiny neomezeny, z výdělku platíš sociální a zdravotní pojištění

DOHODA I SMLOUVA MUSÍ OBSAHOVAT

- jasně popsané úkoly, které budeš plnit
- výši výdělku (částku za hodinu nebo měsíc nebo za celý úkol)
- dobu, na kterou se smlouva uzavírá

Pokud ti není patnáct, na brigádu nemůžeš, ale domluv se s rodinou nebo rodinnými kamarády, že bys jim nějak pomohl. Nabídní rodičům, že jim vysaješ a vyčistíš auto. Domluv si s tetou účetní, že jí budeš zakládat papíry nebo chodit na poštu. Sousedovi, který nemá čas, posekej trávník. Pokud svou práci odvedeš poctivě, odběratelé jí rádi ocení rozumnou odměnou a třeba si tě „objednají“ znovu.

Jen pozor, doma se má pomáhat, tak abys nechtěl odměnu i za to, že po sobě umyješ nádoby...

MALÝ PODNIKATEL

Nebo se staň malým podnikatelem. Vymysli s kamarády nějaký zajímavý plán a ten pak zrealizuj. Třeba vyrobte sirupy z pampelišek, malin nebo jiných dobrot, které rostou venku. Pak z nich na nějakou akci připravte domácí limonádu a prodávejte ji účastníkům. Uvidíte, jak to bude frčet!

HOTOVĚ, NEBO KARTOU?

Dnes už má u nás platební kartu, appku v mobilu nebo v hodinkách snad každý a čím dál víc lidí u sebe nosí v hotovosti jen malé částky. Vždyť proč by měli riskovat, že nechtěně vytratí tisícovku nebo narazí na šikovného kapsáře? Platit kartou už se dá skoro všude. Jenomže zlodějíčkové a padělatelé jsou vynalézaví, a tak je potřeba, aby se i majitelé karet měli na pozoru!

AŽ BUDEŠ TEDY V RUCE DRŽET SVOJI PATEBNÍ KARTU, NEZAPOMEŇ NA TYTO ZÁSADY:

- Karta nahrazuje hotovost, a proto se k ní chovej se stejnou pečlivostí a obezřetností – nikomu ji nepůjčuj a měj ji vždycky pečlivě uloženou.
- Kartu nedávej z ruky, popřípadě ji v obchodě či v restauraci nespouštěj z dohledu – trvej na tom, aby byla transakce provedena pod tvým dohledem. Jedině tak zabrániš možnému zneužití.
- Pokud kartu ztratíš, ihned si ji zablokuj v bankovní appce v mobilu nebo v internetovém bankovníctví. Není na škodu ani zavolat do banky a zkontrolovat, zda si zloděj už s pomocí karty nenastavil nějaké platební příkazy do budoucna.
- PIN nikdy nenechávej zaznamenaný v blízkosti karty či na jiných místech, kde se dá lehce najít.
- Svůj PIN ani CVC/CVV kód nikde neprozrazuj – a to ani policistům či zaměstnancům banky.
- Při platbě na internetu si zjisti důvěryhodnost serveru – v případě jakékoliv pochybnosti raději zaplať jinak.
- Nikdy nesděluj číslo své karty na zjevně nedůvěryhodných serverech, ani ho nepošíleš e-mailem, a to ani na „důvěryhodně“ vypadající adresy (např. na adresu banky).
- Pravidelně kontroluj pohyb peněz na účtu. V případě pochybností o provedené transakci informuj svoji banku a předlož všechny dostupné doklady (např. doklad o platbě kartou apod.).
- Buď opatrný při používání bankomatů, nikdy si nenech od nikoho radit a vezmi si vždy pro jistotu účtenku o provedené transakci.

CASH BACK

Výběr peněz v obchodě při placení platební kartou. Mimo zaplacení můžeš ještě tam, kde to jde (na pokladně najdeš nápis cash back), požádat o výběr hotovosti.

záloha: Spárušen pro bankovní karty

JAK JE TO?

CONTACTLESS

Místo, kde se dá platit bezkontaktní kartou. Pokud je platba do 500 Kč, nemusíš zadávat ani PIN, stačí jen kartu přiložit.

KREDITNÍ KARTA

Nemáš peníze na účtu? Vezmi si půjčku a splat v bezúročné lhůtě, jinak bude zle! A raději nevybírej z bankomatu, jinak máš na krku úroky!

DEBETNÍ KARTA

Máš peníze na účtu? Můžeš platit a vybírat...

CHARGE KARTA

Nemáš peníze na účtu? Plať, ale na konci měsíce dostaneš výpis a ten koukej rychle zaplatit, jinak ti naskočí velké úroky!

KOLIK STOJÍ PENÍZE?

Jakoukoliv půjčku už dnes poskytnete kdejaká banka, instituce, soukromá firma nebo osoba. Půjčují si rodiče, studenti na vysoké, ale taky středoškoláci. Zkrátka stačí splnit pár základních podmínek, a můžeš „jít do minusu“. Že je to skvělé?

NE NÍ TO CHARITA

Výhodná a rychlá půjčka... říkají často reklamy. Odevšad se na nás zešíroka usmívají lidé, kteří si údajně díky novým dluhům přinesli víc štěstí do života. Jenže nic není zadarmo. Ten nový tablet, na který si půjčíš, stojí pravděpodobně díky úrokům a dalším poplatkům skoro dvakrát tolik.

KDY JE PŮJČKA SMYSLUPLNÁ

Půjčit si má smysl ve chvíli, kdy jsi v nouzi a potřebuješ si pořídit věc, která je pro tebe nezbytně nutná. Například když se vám doma v lednu nečekaně rozbije kotel a nemůžete ho ihned zaplatit, tak si budete muset nejspíš půjčit. Naopak pořídit si půjčku na exkluzivní nový model lyží je prostě nesmysl. Už po sezoně budou mít lyže mnohem nižší hodnotu, než za jakou jsi je pořídit. Zato ty se budeš ještě v létě mordovat na brigádě, abys je splatil i s úroky. Půjčka má zkrátka smysl ve chvíli, kdy si pořizuješ věc, která v čase neztrácí cenu, nebo ji, ještě lépe, nabývá.

www.jakprezidluhy.cz

www.financnitisen.cz

www.ekcr.cz ... poradna

TAKŽE NEŽ SE BUDEŠ CHTÍT TY NEBO NĚKDO Z TVÉHO OKOLÍ NEUVÁŽENĚ VRHNOUT DO PŮJČKY, ODPOVĚZTE SI NA TYTO OTÁZKY:

OPRAVDU TUTO VĚC NUTNĚ POTŘEBUJI?

Raději si nejdřív dobře rozmysli, jestli nebude lepší si chvíli počkat a na danou věc si našetřit nebo si koupit levnější model.

KDO MI PŮJČUJE?

Nedůvěřuj každému. Subjekt, který půjčku nabízí, si důkladně proveď. Jedná se o zavedenou instituci, nebo o lichváře, který ti pak naučtuje úroky, z nichž se ti podlomí kolena?

KOLIK ZA VĚC CELKEM ZAPLATÍM?

Než si půjčíš, spočítej si, kolik tě bude půjčka ve skutečnosti stát. Každý si účtuje úroky, proto nakonec nespálíš jen částku, kterou sis půjčil, ale také procenta navíc, případně další poplatky za uzavření smlouvy a správu úvěru. Vždy si nech říct celkovou cenu – součet všech splátek, poplatků atd., kterou ve finále zaplatíš.

NERISKUJI „BANKROT“?

Splátky si spočítej tak, abys měl dostatečnou rezervu i na „horší časy“. Když během splácení onemocníš a nebudeš moct chodit na brigádu, na splátku zkrátka nevyděláš. Taky počítej s tím, že v průběhu roku přicházejí Vánoce, narozeniny blízkých a tak dále, což jsou měsíce se zvýšenými výdaji...

JE VYBRANÝ ÚVĚR TEN NEJVÝHODNĚJŠÍ?

Dostupné nabídky vždycky porovnej s „čistou hlavou“ a hlavně v klidu. Seznam se důkladně se smlouvou a s úvěrovými podmínkami včetně případných sankcí či pokut!

ROZUMÍŠ TOMU, CO PODEPISUJEŠ?

Podepisuj pouze to, co jsi přečetl a čemu rozumíš. Když něčemu nerozumíš, neboj se zeptat. Určitě si smlouvu ještě před podpisem vezmi domů a poraď se s někým zkušeným. Pokud by ti snad nechtěli smlouvu dát, raději nic nepodepisuj a zkus to jinak (nebo jinde).

ČÍSLA K NEZAPLACENÍ

Mobil máš denně v ruce, volat je relativně levné, ale člověk se může i jednoduše spálit. Víš například, jak to funguje s barevnými linkami? A znáš všechna důležitá telefonní čísla pro pomoc?

ČÍSLA, KTERÁ POMOHOU

- Volání na tísňové linky i na linku bezpečí je vždy zadarmo, volat můžeš tedy i bez kreditu...
- Na tísňové linky se dovoláš i ze zamčeného telefonu, stačí jen vytkat příslušné číslo.

112	evropské tísňové číslo
158	policie
156	městská policie
155	zdravotnická záchranná služba
150	hasiči
116 111	linka bezpečí dětí a mládeže

TÍŠŇOVÉ
LINKY

Stáhni si aplikaci Záchranka, pomůže s voláním o pomoc i určováním polohy nehody.

ČÍSLA INFOLINEK FIREM A INSTITUCÍ

čísla začínající na ↓

ZELENÁ LINKA 800

Hovor nikdy neplatíš, vždy je na účet volaného.

MODRÉ LINKY 81, 83, 843, 844, 845, 846, 855

Náklady na hovor sdílíš s volaným podle tarifu svého operátora.

BÍLÉ LINKY 840, 841, 842, 847, 848, 849

Cenu hovoru vždy platí volající, opět podle tarifu svého operátora.

PŘEDVOLBY 972, 973 NEBO 974

Telefonní čísla Českých drah (972), Armády ČR (973) a Policie ČR (974). Platíš jako při hovoru na pevnou linku.

ČÍSLA, KTERÁ ZAČÍNÁJÍ DEVÍTKOU, ŽLUTÉ A DUHOVÉ LINKY TI MŮŽOU SNADNO UDĚLAT DÍRU DO PENĚŽENKY.

900 XXY YYY
906 XXY YYY
909 XXY YYY

cenu hovoru za minutu udává 4. a 5. číslice, tedy xx Kč/min

905 XXY YYY

jednorázová cena za hovor je rovna desetinásobku 4. a 5. číslice, tedy 10krát xx Kč

908 XXY YYY

jednorázová cena za hovor je dána 4. a 5. číslicí, tedy xx Kč

NA SMS SE DÁ TAKY VYDĚLAT

Cenu SMS u těchto „devítkových“ (prémiových) čísel udává poslední dvojčíslí nebo trojčíslí.

POZOR

U „devítkových“ SMS je třeba si ještě k ceně zprávy připočítat cenu běžné SMS podle tvého tarifu. Jestli jsi zvyklý si např. přes SMS kupovat jízdenky MHD v některých větších městech, stojí tě tak jízdenka trochu víc, než kdyby sis ji koupil v trafice nebo v automatu na jízdenky.

Z POLE DO KOŠE?

Plýtvání potravinami je fenoménem moderní společnosti. Kdo z nás někdy nevyhodil jídlo jen proto, že na něj zrovna neměl chuť nebo nám prostě nechutnalo? A kdo z nás si uvědomil, že to samé dělají miliony dalších lidí po celém světě?

Plýtvání jídlem je tedy nejen zátěží pro naše životní prostředí, ale i morálním problémem společnosti. Většina lidí si myslí, že nejvíce potravinového odpadu vzniká v obchodech. Přitom je to zcela naopak. Z celého potravinového řetězce jsou obchody těmi, kdo plýtvají potravinami nejméně. Mají totiž možnost své přebytky darovat do potravinových bank nebo charitám, ale také na výkrm zvěře nebo třeba do kompostáren.

Každý rok využijeme celosvětově jednu třetinu zemědělské půdy k vypěstování potravin, které se nikdy nesní. To představuje pole o rozloze Číny, Mongolska a Kazachstánu dohromady.

Asi miliarda lidí pravidelně trpí hladem, zatímco další miliarda trpí nadváhou. To je celkem nerovnováha, že?

KDO TEDY PLÝTVÁ NEJVÍCE?

Jsme to my – spotřebitelé a naše domácnosti – vytváříme až 50 % veškerého potravinového odpadu. **Průměrný Čech vyhodí přes 60 kilo jídla ročně! Jak je to možné?** Zpohodlněli jsme. Díky pokroku v zemědělství a našemu modernímu západnímu stylu života jsme si zvykli na neustálou dostupnost všech potravin a poněkud jsme si jich přestali vážit. Přitom tipů, jak přestat se zbytečným vyhazováním jídla, je mnoho.

CO MŮŽEŠ DĚLAT

- nakupovat i uchovávat jídlo rozumně (např. si vyfoť obsah lednice, než vyrazíš na nákup)
- porozumět rozdílu mezi datem spotřeby a datem minimální trvanlivosti (jíst, či nejíst?)
- naučit se při vaření využívat všechny části potravin (od kořene až po listy)

Organizace spojených národů si jako jeden z cílů udržitelného rozvoje dala za úkol snížit plýtvání potravinami o 50 % do roku 2030. Přispěj k tomu i svým dílem!

JAKÝ JE ROZDÍL?

DATUM SPOTŘEBY

Často psáno jako „Spotřebuj to“ uvádí, dokdy je bezpečně potravinu jíst.

DATUM MINIMÁLNÍ TRVANLIVOSTI

Říká, dokdy je potravina kvalitní z hlediska chuti a výživnosti, ale po jeho uplynutí je stále bezpečná ke konzumaci.

ŽÁDNÉ DATUM

Některé potraviny **nemají datum žádné** a jako o všem se i o jejich konzumaci rozhodujeme pomocí smyslů a sel-ským rozumem.

www.potravinovebanky.cz
www.zachranjidlo.cz
www.eatresponsibly.eu/cs

REDUCE, REUSE, RECYCLE

Třídíš a máš pocit, že víc „eko“ už nemůžeš být? Velký omyl. Třídění a následná recyklace spotřebovávají mnoho energie a recyklovat se nedá donekonečna.

- Nejdřív usiluj, aby odpad vznikal co nejméně nebo vůbec. Nejvíc energie a materiálů se ušetří, když se nic nevyrobí.
- Věci využívej co nejdéle a opakovaně.

SKLO SE DÁ RECYKLOVAT DONEKONEČNA

- Zelený kontejner:** barevné sklo, lahve od nápojů, tabulové sklo z oken a dveří.
- Bílý kontejner:** čiré sklo (všechny čiré lahve, sklenice od kečupů, marmelád, zavařenin, rozbité skleničky).

Do žádného z kontejnerů na sklo nepatří: keramika, porcelán, autosklo, zrcadla, drátované sklo, zlacená a pokovená skla.

K výrobě minerální izolace pro rodinný dům je zapotřebí 14 000 skleněných lahví.

Papír se recykloval již ve starověkém Japonsku.

SLYŠ
mýš

KILO PAPIRU UŠETŘÍ DVĚ KILA VYTĚŽENÉHO DŘEVA

Modrý kontejner: časopisy, noviny, sešity, krabice, papírové obaly, cokoli z lepenky, knihy (bez desek), obálky s fóliovými okénky i papír s kancelářskými sponkami. Bublínkové obálky jen bez plastového vnitřku.

Do kontejneru na papír nepatří: uhlový, mastný nebo jakkoli znečištěný papír – nejde už dál recyklovat. Už vůbec ne použité dětské pleny (jde o nerecyklovatelný odpad, proto patří do popelnice).

PLAST NIČÍ SVĚT

Současný moderní svět se bez plastu neobejde. Plastových materiálů je mnoho druhů. Plast se časem rozpadá na drobné části, které pak škodí hlavně zvířatům v řekách a mořích.

Žlutý kontejner: jen PET lahve nebo směsný plast: fólie, sáčky, plastové tašky, obaly od pracích, čistících a kosmetických přípravků, kelímky od mléčných výrobků, balící fólie, obaly od CD disků. Pěnový polystyren jen v menších kusech.

Nevhazovat: mastné obaly se zbytky potravin nebo čistících přípravků, obaly od žiravin, barev a jiných nebezpečných látek, podlahové krytiny, novodur, bio-plasty, molitan, gumu, lino, plexisklo.

Na jedno tričko je třeba 5 dvoulitrových PET lahví, na výrobu spacího pytle 35 a na metr čtvereční koberce 60 dvoulitrových lahví.

S PET lahví přišla někdy kolem roku 1978 Coca-Cola.

NÁPOJOVÝ KARTON

Jde o vícevrstvý obal z papíru, polyethylenu, někdy i hliníku; nejčastěji krabice na mléko, džus nebo víno.

Oranžový kontejner, někdy žlutý kontejner na plast (pak se na třídící lince oddělí).

Nepatří tam: sáčky od kávy a různých potravin v prášku z papíru a polyethylenu, ani obaly se zbytky nápojů a potravin.

KOMPOST – DŘÍV SAMOZŘEJMOST, DNES POTÍŽ

Hnědý kontejner nebo domácí kompostér: domácí bioodpad (zbytky z kuchyně), posekaná tráva, větve, dřevo. Tvoří až polovinu celkového množství komunálního odpadu. Pozor na zbytky syrového masa, ty by měly projít hygienizací, tedy měly by být uvařeny.

SBĚRNÉ DVORY

Místo, kam můžeš vytríděný a nebezpečný odpad odnést. Berou i objemný odpad, železo, zlomkový hliník (víčka od jogurtů) i elektroodpad, který obsahuje měď, cín, hliník, zinek, někdy dokonce i zlato.

ZDROJE:
www.trideniodpadu.cz
www.jaktridit.cz
www.kompostuj.cz

POSLOUCHEJ SVŮJ SMOG

Hlukový smog je moderní označení pro prostředí, které je zahlceno nejrůznějšími zvuky. Zkus se na chvíli zaposlouchat do svého „smogu“ – vrčí počítač, pipají SMS, někdo telefonuje... Venku jezdí jedno auto za druhým a houkají vlaky.

Dnes už nikoho nepřekvapí, že máme ovzduší zamořené smogem. Naši předkové by se nestačili divit, někteří z nich na tom, bohužel, mají svůj podíl. Ale hlukový smog?

NĚCO TU NEHRAJE

Ve všech obchodech dnes hraje hudba, která ti má navodit pocit pohody a motivovat tě k co nejobjemnějšímu nákupu. A když si sedneš někam do hospody, skoro vždycky je tam zapnutá televize nebo hraje rádio, a tak často není slyšet vlastního slova. Pak přijdeš domů a pustíš si hudbu do sluchátek...

DOPRAVA DO TICHÁ

Většina lidí už si ani všudypřítomný hluk neuvědomuje. Dojde jim to až ve chvíli, kdy se ocitnou na skutečně klidném a tichém místě. Byl jsi někdy v lese protnutém dálnicí? Až tam si uvědomíš, že zdánlivě nevýrazný šum projíždějících aut je slyšet na mnoho kilometrů, mnohdy daleko dříve, než samotnou dálnici spatříš.

Z TOHO HLUKU MI ASI PŘESKOČÍ

Víš o tom, že nadměrný přísun zvuků zvyšuje agresivitu? Přemíra zvuků dráždí nervovou soustavu, hluk má poměrně významný vliv na psychiku jednotlivce a často způsobuje únavu, depresi, rozmrzelost, agresivitu, neochotu, zhoršení paměti a celkové snížení výkonnosti.

TINNITUS

S hlukem bezprostředně souvisí i civilizační choroba zvaná tinnitus. Vyznačuje se neustálým šelestem a šuměním v uších. Je to velmi nepříjemné a psychicky vyčerpávající onemocnění způsobující nespavost a depresi. Trpí jím mnoho hudebníků a tradičně bývalo doménou dělníků pracujících v hlučném prostředí. S přibývajícím hlukem se ale šíří i mezi obyvateli hlučných měst.

COPAK V TOM KRAVÁLU MŮŽU ODPOČÍVAT?

Spánek by měl být dobou tichého odpočinku. I když si myslíš, že při spánku okolí nevnímáš, není to pravda a mozek, místo aby si odpočinul, neustále zpracovává podněty z okolí, například ze zapnuté televize či rádia.

JAKÉ ZVUKY JSOU RIZIKOVÉ?

Sluch je přímo ohrožen, pokud jsme vystaveni hladině 100 decibelů (hluk vlaku projíždějícího v naší blízkosti) po dobu 2 hodin nebo 90 decibelům (pneumatická vrtačka, hlučná křížovka) po dobu 20 hodin.

Optimální hladina hlasitosti při poslechu doma je do 85 dB, přípustná hladina reprodukované hudby je maximálně 95 dB, při koncertech 100 dB.

Čím je zvuk hlasitější a čím déle působí, tím je riziko poškození sluchu vyšší.

ZTRÁTA SLUCHU MŮŽE BÝT DOČASNÁ, NEBO TRVALÁ.

Dočasná ztráta sluchu (např. akustické trauma) je poškození, ke kterému dojde krátkodobým silným zvukem.

Trvalá ztráta sluchu je způsobena ztrátou vzrůšivosti vláskových buněk vnitřního ucha. Takové poškození sluchu je nenávratné a neléčitelné!

CHTĚLO BY TO NĚJAK ŘEŠIT, ALE JAK?

- Reguluj hlasitost televize, rádia a vlastně všeho, co dělá zvuky (i ty příjemné!).
- Při nákupu spotřebičů věnuj pozornost i jejich hlučnosti.
- Když používáš sluchátka, vyber si taková, která se dávají na uši (nepoužívej „špunty a pecky“, které se dávají do uší).
- Nepřispívej k hlukovému smogu svého okolí.
- Nestoupej si na koncertech do bezprostřední blízkosti reproduktorů.

PLASTOVÁ PŘÍTOMNOST, BEZPLASTOVÁ BUDOUCNOST?

Určitě ti něco říká doba kamenná, doba bronzová, doba železná. Ale tyhle časy jsou už jen na nalezištích a v učebnicích. Zavři oči a zkus si vybavit nějaký výrobek, který neobsahuje nebo k jeho výrobě nebo zabalení nebyl použit plast. Že tě nic nenapadá? Není co se divit, žijeme totiž v době plastové.

VŠUDE PLASTY

Plasty se používají opravdu všude. Kam se podíváš – plast. Mobily, počítače, auta, léky, drony, oblečení, potraviny, nábytek, stavby, družice, všude, nač si vzpomeneš. Proč? Hlavně proto, že je to bomba materiál. Snadno dostupný, lehký, navíc se vyrábí ze (zatím) snadno dostupné a relativně levné ropy. Masově se plasty rozšířily už počátkem minulého století – nylonky, bakelit, PVC a polystyren; v jeho druhé polovině už snadno nahradily dřevo, sklo, ocel a další kovy. Prosadily se i v kosmetice.

MATERIÁL STOLETÍ = PRŮŠVIH STOLETÍ

Nadšení z plastů opadlo, když se zjistilo, že se z plastů do životního prostředí uvolňují zdraví škodlivé látky, které původně vylepšovaly jeho vlastnosti, třeba změkčovače. Další velkou ránou bylo zjištění, že se plasty rozpadají na mikročástice, které pronikají do organismů, kde škodí. A dnes máme mikroplasty už i v pitné vodě.

JAK Z TOHO VEN?

Jednou z cest je recyklace. Použitý plast se sbírá, granuluje se a z některého se dají znovu vyrobit plastové výrobky. Recyklační morálka je ale pořád nízká, takže konečnou stanicí pro plastový odpad jsou moře a oceány a útroby ptáků, ryb a želv.

JAK VĚDOMĚ SNÍŽIT SPOTŘEBU

- Na nákup jen s látkovou taškou.
- Místo PET láhve hliníková nebo skleněná.
- K nápojovému automatu s vlastním hrnkem.
- Místo fastfoodu vlastní jídlo. Třeba v plastovém boxu, ale na mnohonásobné použití.
- Ne plastovým příborům, brčkům, igelitkám.
- Najez se v klidu, ne za pochodu.
- Uchovávej potraviny ve skle.
- Ne balené vodě.
- Používej bezplastové zubní pasty, peelingy, přípravky na holení atd.

Více než polovina roční produkce plastů se stává odpadem.

Obal tvoří průměrně 16 % ceny výrobku.

Různé plasty se rozkládají 100 až 1000 let.

SLYŠ
mýš

Plastový jogurtový kelímek slaví v roce 2023 šedesátku. Původně vážil necelých 12 gramů, dnes cca 3,5 g.

S každým jídlem zkonzumujeme cca 100 mikroplastových částic.

BEZ SIGNÁLU ANI RÁNU

Dnes většina z nás „jede“ na mobilech. Trávíme čas virtuálním povídáním s přáteli, sledováním sociálních sítí, sledováním YouTube, hraním her. Nadměrná aktivita jednotlivce v jakékoli činnosti, včetně používání mobilů, tabletů a dalších hraček ale přináší rizika, včetně nemoci – závislosti.

- Není ti dobře, když ti v mobilu dojdou baterky?
- Potřebuješ být připojený k internetu pořád?
- Dáváš přednost hře na počítači před jídlem a pitím?
- Štve tě, když nejsi na signálu?

NETOLIZMUS

Netolizmus je závislost na internetu ve všech formách, tzn. na hraní webových her, chatování, sledování e-mailů, surfování apod. Jde o tzv. virtuální drogy, kam patří i mobilní telefon a televize. Jde o závislost, která aktivuje stejné mozkové centrum jako heroin.

Pokud se ti nedaří v reálném životě, máš šanci mít úspěch aspoň v tom virtuálním. Když problémy neřešíš a překážky nepřekonáš, začnou se hromadit a bobtnat. Neúspěch v realitě nahrazený úspěchem v kyberprostoru nefunguje, jen dál zvětšuje neúspěchy třeba ve škole, při komunikaci s přáteli, rodiči apod.

JAK UTÉCT ZÁVISLOSTI

Hlavní je si uvědomit, že opravdu máš problém..., že se potřebuješ odlepit od obrazovky. Budeš velmi odvážný, pokud se ho rozhodneš řešit. Svěř se někomu blízkému, nebo – pokud to nejde, zavolej na Linku bezpečí (tel.: 116 111).

A pak? Najdi si nové koníčky, brigádu nebo kamarády v reálném světě, kteří tě zaměstnají v době, kdy ti placatěl život u displeje. Stanov si přesnou dobu, kdy můžeš být on-line, zablokuji si nebezpečné stránky... zkrátka si co nejvíc znepríjemni život s plackou.

Lidé po celém světě tráví průměrně 3-5 hodin denně na mobilu. Bingo... a pak že nejde nic stihnout!

TIP: Kolik času trávíš na telefonu jde snadno zjistit: u systému s Androidem viz Digitální rovnáha, na iOS pak stačí vyhledat čas u obrazovky.

YOUTUBE ILEGÁLNĚ

Na YouTube se dá denně prosledovat mnoho hodin. Některá videa jsou poučná, člověk mnohdy najde návody na skvělé věci, může se ale objevit spousta blogů, které hraničí se zákonem.

VIDEA PLNÁ SKRYTÉ REKLAMY

Reklama, u níž se těžko pozná, že se jedná o reklamu, není totiž jako reklama označena. **Skrytá reklama je podle zákona o reklamě zakázána.**

Youtuberi mohou významně vydělávat i na tom, že ve svých videích propagují nějaké výrobky nebo služby. Vlastně natočí (skrytou) reklamu pro nějakou firmu a ta jim za to dá honorář. Některé firmy i youtuberům platí výlety po celém světě, posílají jim balíčky s elektronikou, kosmetikou, jídlem atd.

V podmínkách využívání YouTube se jasně píše, že každý uživatel musí zřetelně označovat reklamu. YouTube pro to má i speciální funkci pro označení sponzorovaného videa.
#ad = reklama

MIMO ZÁKON

- Mimo zákon je také mnoho dalších věcí, které se mohou na YouTube zdát vtípné:
- testování nerozbitnosti batohu tím, že ho položíte na koleje (Freescot za to dostal vysokou pokutu kvůli obecnému ohrožení)
 - provokace Policie ČR („Mikejepán“ kvůli zajímavým videům jezdil obcí stovkou a byl odsouzen k čtyřměsíčnímu trestu v nápravném zařízení)
 - používání nadávek (Pstruh103 za sprostá slova ve svém videu dostal 120 hodin obecně prospěšných prací)

KYBERDĚSY

Informační a komunikační technologie nám umožňují využívat pestrou paletu služeb, komunikovat s přáteli kdykoli a na velkou vzdálenost, nebo se podělit o své zájmy a zážitky prostřednictvím sociálních sítí. Díky otevřenosti internetu a anonymitě však nelze nikdy přesně odhadnout, kdo je na druhé straně. Proto mohou vyvstat určitá rizika, na která je třeba si dávat pozor.

KYBERŠIKANA

Kyberšikana je zneužívání informačních a komunikačních technologií k zápornému zneuctění druhé osoby.

Má zpravidla za následek ublížení na zdraví nebo jiný druh poškození oběti a jsou známy i skutečné případy, kdy kyberšikana skončila sebevraždou oběti.

Tento druh závadového jednání může být náhodný, kdy se oběť nechtěně stane terčem tak, že se zapojí do nevhodné komunikace. Oproti tomu se může jednat o cílený útok proti konkrétnímu člověku. Útočník napadá oběť opakovaně například tak, že o ní zveřejňuje urážlivé statusy na sociálních sítích a ponižující fotografie nebo videa. Agresor zároveň svým jednáním podněcuje k nenávistnému chování i další uživatele internetu.

Oproti šikaně je toto jednání nebezpečnější proto, že se odehrává ve virtuálním světě, který nezná hranic, a dopad útoku tak může být mnohem rozsáhlejší. Zároveň během útoku většinou nedochází k přímé interakci mezi obětí a útočníkem.

Kyberšikana se v současné době netýká pouze dětí a dospívajících, ale může se projevit například i mezi kolegy v pracovním kolektivu.

Anonymita útočníkovi umožňuje větší agresivitu při jednání bez ohledu na následky.

KYBERSTALKING

Tento termín označuje systematické, dlouhodobé, opakované a stále se stupňující jednání, které může mít velké množství podob. Oběťmi nebezpečného pronásledování se prakticky mohou stát lidé všech věkových kategorií. Útočník si většinou vyhlédne objekt svého zájmu na základě určitého povahového rysu či sympatií, zjistí si o něm z internetu detailní informace a začne jej sledovat. Nejčastějšími oběťmi kyberstalkingu jsou známé osobnosti, idoly či bývalí partneři.

KYBERSTALKING MÁ SPECIFICKÉ FÁZE ÚTOKU

- Zpočátku se útočník snaží opakovaně navázat kontakt pomocí sociálních sítí, e-mailů, SMS zpráv nebo zasíláním nevyžádaných dáreků.
- Když oběť na toto nereaguje, přistoupí útočník k výhrůžkám s cílem vzbudit u ní obavy a strach. K takovým výhrůžkám často využívá detailních znalostí ze života oběti (vím, kde jsi, co děláš, vidím tě, vím, co máš na sobě...). Aby umocnil pocit strachu, pronásleduje stalker oběť například cestou ze školy, z práce nebo na ni opakovaně čeká před domem.
- S počtem interakcí přechází počáteční obdiv útočníka v nenávist k oběti, vzrůstá jeho agresivita a zvyšuje se riziko fyzického napadení, které může skončit až smrtí pronásledované osoby.

VZTAH MEZI OBĚTÍ A STALKEREM MŮŽE MÍT NĚKTEROU Z NÁSLEDUJÍCÍCH PODOB:

- Oběť útočníka zná a ví, že on je tím, kdo ji obtěžuje.
- Oběť útočníka zná, ale neví, že on je tím, kdo ji obtěžuje.
- Oběť útočníka nezná. Nemusejí nikdy přijít do kontaktu.

Aby bylo možné se proti výše uvedeným příkladům útoků bránit, je vhodné řídit se pravidly, která jsou uvedena v článku „Kyberochrana“ a „Jak se zabezpečit?“ Díky nim je možné udělat z kyberprostoru bezpečnější místo.

KYBEROCHRANA

Jak se vyhnout nebezpečí na internetu a pomoci sobě i ostatním:

JAK (NE)KOMUNIKOVAT?

- **Nevěř** každé informaci, kterou se na internetu dozvíš, a vše si ověřuj z více zdrojů.
- **Nezveřejňuj** o sobě, své rodině a kamarádech žádné osobní informace.
- **Neposílej** nikomu své intimní fotografie. Ani je sám nikde nezveřejňuj. Nikdy nevíš, kdo si je prohlédne, stáhne a kdy a kde je zveřejní.
- **Neotevírej** podezřelé zprávy, přílohy, videa a odkazy.
- **Nedávej** svoje telefonní číslo nebo adresu nikomu, koho neznáš. Ověř si totožnost člověka, se kterým komunikuješ. Pomoci ti může portál mojeID.cz
- **Neodpovídej** na vulgární nebo neslušné zprávy. Když se s někým nechceš bavit, tak se s ním prostě nebav.

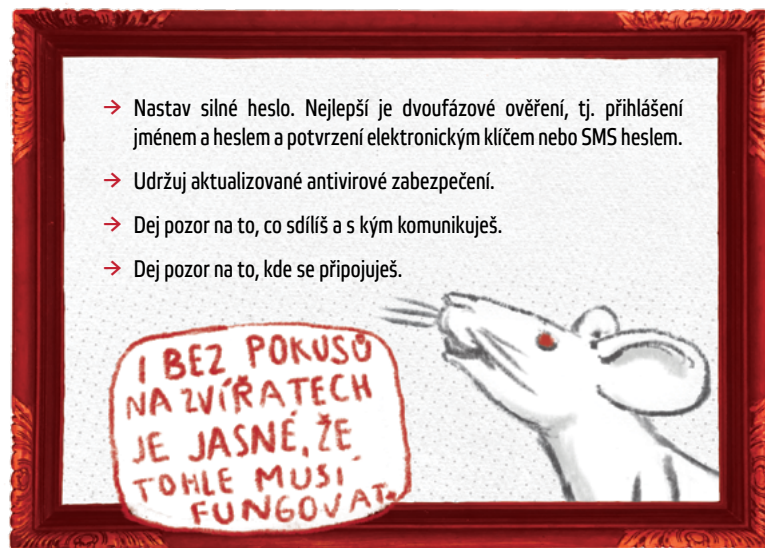
CO (NE)DĚLAT PO TECHNICKÉ STRÁNCE?

- Nikomu nesděluj hesla ke svým účtům. Používej silná hesla ve formě dlouhých obtížně odhadnutelných frází. Například „TekutyHrnekZaTmyPuklVztekem“.
- Na počítačích mimo domov (ve škole, u kamaráda, v knihovně, v restauraci) nikdy neukládej hesla a přihlašovací údaje do paměti počítače.
- Využívej aktualizované antivirové programy.
- Zálohuj soubory ve svém zařízení. V případě potřeby je pak můžeš kdykoli obnovit.
- Neotevírej obsah nalezených paměťových zařízení (USB...) na svém počítači, mohou obsahovat nebezpečný program, který zašifruje tvé soubory, a ty už se k nim nedostaneš.
- Když používáš nezabezpečenou veřejnou WiFi síť, nikdy na ní nenakupuj ani nepřistupuj k důvěrným sítím nebo datům. K pohybu na internetu ideálně využijev anonymní mód (anonymní okno) svého internetového prohlížeče.

JAK SE ZABEZPEČIT?

Rituálním tancem s mobilem nebo počítačem v ruce kolem ohně asi ne. Lepší je držet se následujících doporučení:

- Nastav silné heslo. Nejlepší je dvoufázové ověření, tj. přihlášení jménem a heslem a potvrzení elektronickým klíčem nebo SMS heslem.
- Udržuj aktualizované antivirové zabezpečení.
- Dej pozor na to, co sdílíš a s kým komunikuješ.
- Dej pozor na to, kde se připojuješ.

SHOULDER SURFING

K ochraně dat ti nepomůže pouze technické zabezpečení. Důležité je také to, jak své osobní údaje uchovááš a jak s nimi pracuješ.

Útočník může získat tvé údaje jednoduše i tak, že ti bude koukat přes rameno, sledovat pohyby tvých prstů na klávesnici nebo si na monitoru přečte, kam klikáš a co zadáváš. V horším případě si tě rovnou může nenápadně nahrát a nemusí si vůbec zatěžovat paměť znaky. Pro tuto činnost se vžil termín „shoulder surfing“.

Shoulder surfing umožní přístup k tvým osobním údajům, e-mailové schránce nebo penězům na účtu. A nejen k tomu. Pokud zrovna v MHD brouzdáš po svých sociálních sítích, může se o tobě dozvědět i spoustu informací.

Jedním z nejběžnějších příkladů shoulder surfing je obkukávání zadávaného pinu při výběru z bankomatu. Útočník si k tobě stoupne tak, aby viděl, která čtyři čísla chrání peníze na tvém účtu. Když ti pak v nestřeženém momentu ukradne platební kartu, nic mu v krádeži peněz už nebrání.

Buď ostrážitý! Předtím, než začneš cokoli řešit na svém mobilu, tabletu či notebooku na veřejnosti, nejprve se pečlivě rozhleďni, zda v tvé blízkosti není nějaký zvědavce.

PODVODNÉ ZPRÁVY

Už se ti stalo, že ti do e-mailu nebo SMS přišla zpráva, že jsi něco vyhrál nebo zdědil? A přitom jsi se žádné soutěže neúčastnil a žádné bohaté příbuzné v zahraničí nemáš?

Gratulujeme! Vyhráli jste v soutěži. Klikněte na odkaz níže a sdělte své osobní údaje, abyste získali svou cenu.

autentické texty

Od Dr. Davida Sidwella,

Věnujte prosím pozornost a pochopte můj účel dnešního e-mailu, jmenuji se Dr. David Sidwell, senior nezávislý regionální ředitel, UBS Investment Bank Plc London. Žádám vás, abyste s touto transakcí nakládali jako s přísně a přísně důvěrnou. Jako vedoucí pracovník UBS Bank jsem objevil očíslovaný účet s kreditním zůstatkem 16 100 000,00 Šestnáct milionů, sto tisíc britských liber, patříci jednomu z našich zámořských zákazníků, Sylvesteru Ziegler Deceasedovi, americké oběti hurikánu Katrina v srpnu 2005. Za vaši pomoc při dosažení této velikosti máte nárok na 40 % z celkové částky 16 100 000,00 GBP. Po zvážení této nabídky mi prosím poskytněte níže uvedené informace...

DIVNÉ, ŽE? A CO S TÍM?

- Podezřelé zprávy nebývají smysluplné, často jsou tvořeny roboticky nebo překladačem, a proto jsou plné pravopisných nebo obsahových chyb.
- Když ti přijde podezřelá zpráva, **nepanikař a poraď se** s někým zkušeným.
- Jestli jsi nesoutěžil, nemůžeš nic vyhrát.
- To, že je na fotce s výhrou někdo známý, neznamená, že nejde o podvod, i celebrity mohou být zneužity na fakeových fotografiích.
- **Nevyplňuj citlivé údaje do cizích odkazů.** Podvodníci takto získávají přístup nejen k financím, ale i do účtů na sociální síti. Díky zneužitým účtům mohou páchat další trestnou činnost.

ZLODĚJ JAKO KAMARÁD

PODVODNÉ M-PLATBY

Podvodníci mohou zneužít telefonní číslo ke krádeži peněz díky funkci M-plateb, kdy je možné platit z mobilního tarifu. Většinou se vydávají za někoho z přátel na soc. síti.

JAK NENALETĚT:

- Ověř si, s kým si opravdu píšeš (zavolej kamarádovi a zjistiťe si, jestli je to opravdu on).
- Nikdy nepředávej žádné potvrzovací kódy.

PODVODNÉ ZPRÁVY (PHISHING):

Podvodné e-maily, SMS zprávy nebo chat v aplikacích (např. WhatsApp, Instagram, Facebook a další), jejichž cílem je získat bankovní údaje nebo přihlašovací údaje k soc. účtům (např. Instagram).

JAK NENALETĚT:

- Banka ani další instituce (včetně Policie ČR) po tobě nikdy nebudou žádat celé údaje ke kartě (pro ověření stačí první a poslední čtyřčíslí) a údaje pro přihlašování bankovní identity.
- Pokud ti přijde zpráva s aktivním odkazem, buď obezřetný a zkontroluj si adresáta, a to i v případě, že se ve zprávě neřeší nic „s penězi“.
- Když si nejsi jistý, raději si původ zprávy ověř po telefonu. Pokud si potřebuješ ověřit zprávu od nějaké instituce, použij telefonní číslo uvedené na domovské stránce instituce, nikdy nevolej na číslo uvedené ve zprávě, může se jednat o podvod.

PODVODNÝ HOVOR

Podvodník se snaží po telefonu získat citlivé údaje, tedy číslo karty nebo údaje k bankovní identitě. Volá jménem nějaké instituce (nejčastěji se vydávají za Českou národní banku).

JAK NENALETĚT:

- Žádný bankéř nebo další instituce po tobě nikdy nemůže chtít tyto údaje:
 - Přihlašovací údaje (ID) do bankovníctví, autorizační kód nebo heslo.
 - Žádný celý údaj z karty (číslo karty, platnost a CVC kód) - v některých případech se mohou ptát POUZE A JEN na první a poslední čtyři čísla z karty.
- Pokud po tobě někdo tyto údaje bude chtít, nikdy mu je neřekej a hovor ukonči.
- Když si nejsi jistý, jestli přeci jen hovor není skutečný, kontaktuj danou instituci na její zákaznické lince, kterou najdeš na jejich webu.

DIGITÁLNÍ STOPA

Tento termín zahrnuje všechny informace, které je o tobě možné dohledat. Z nich může zlý člověk vyčíst například informace o tom, kdy se vracíš domů, s kým se přátelíš, jaké navštěvuješ stránky nebo co tě zajímá. Každá digitální stopa má dvě formy, a to pasivní a aktivní.

PASIVNÍ DIGITÁLNÍ STOPA

To je například IP adresa, kterou je tvůj počítač identifikován v rámci internetu, webové stránky, kterou navštěvuješ, nebo slovních spojení, která na internetu hledáš, nebo soubory cookie a GPS souřadnice.

AKTIVNÍ DIGITÁLNÍ STOPA

je trochu složitější. Patří sem všechny profily na sociálních sítích a stránkách, které využíváš. Také e-maily a zprávy, které si vyměňuješ s ostatními uživateli. Mezi největší zdroje digitálních stop patří sociální sítě. Na nich uživatelé denně zveřejňují příspěvky, fotografie a informace z mnoha aplikací třeba na běhání nebo fotografování.

Čím větší stopu v digitálním vesmíru zanecháš, tím je větší šance pro někoho, že si tě najde, vystopuje a nějaké informace zneužije nebo využije ve svůj prospěch.

Takže pozor, pohybuj se na internetu jako laňka, ne jako obrovský medvěd!

Odhalení digitální stopy lze zneškodnit především správným nastavením soukromí. U sociálních sítí nech zobrazovat příspěvky jen pro přátele, v mobilu pak nepovoluj přístup k poloze, kontaktům a fotkám všem aplikacím.

Pokud máš pocit, že se ti u článků zobrazují reklamy právě na to, co jsi ty nebo někdo z rodiny nedávno na netu hledal, vymaž v prohlížeči cookies.

KAŽDÝ MÁ SVOJE PŘÁVA - I NA INTERNETU!

Díky sociálním sítím, dalším službám i různým aplikacím máš nevidanou možnost sdílet a „směňovat“ cokoliv – texty, obrázky, hudbu, filmy i SW. Vlastní obsah si můžeš sdílet, jak chceš, pokud jde ale o díla cizí, pozor, aby to nebylo protizákonné!

KDY JE STAHOVÁNÍ TRESTNÉ

Když si něco (písničku, film) stáhneš jen pro osobní potřebu, poslechneš nebo koukneš v soukromí, neměl bys mít problém.

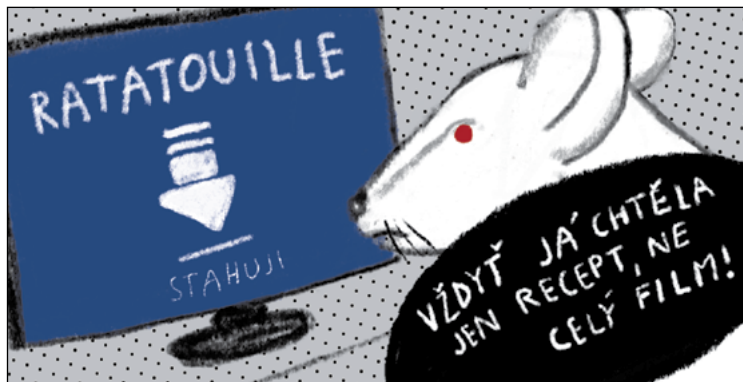
Počítačové programy bys ale stahovat neměl, ani pro osobní potřebu. To už se dostaneš do problému s autorským zákonem.

Průsvih může mít i ten, kdo stahuje soubory s koncovkou torrent. Je to peer-to-peer systém (z angličtiny kámoš-kámošovi) a funguje tak, že to, co zrovna stahuješ, server hned dá k dispozici všem ostatním také ke stažení. A v tu chvíli porušuješ zákon, sdílíš něco cizího, co není tvoje.

POUŽÍVEJ FÉROVĚ

Pokud chceš citovat z díla (textu, písničky, videa atd.) někoho jiného, můžeš, ale férově. V angličtině se říká **fair use**, tedy cituj přiměřeně, rozumně, v odůvodněné míře. Ne, že „obšlehneš“ celou seminárku, to není fér.

Výjimka z citování platí pro výuku, pokud použiješ písničku nebo film ve vyučování, je to v pořádku.

VĚŘ, NEVĚŘ...

Dostal jsi za úkol vypracovat referát, a tak si prostě sedneš k internetu... Něco zkopíruješ, něco trochu přepíšeš, upraviš a dílo je na světě...

Ale co je psáno, nemusí být dáno. Občas je dobré prověřovat zdroje a taky zapojit vlastní rozum!

Internet je jedno velké bludiště. Ano, najdeš na něm obrovské množství informací, například kdy v novověké Evropě proběhl první pohřeb žehem nebo kdo je žijícím potomkem posledního českého krále. A navíc nemusíš ani nikam chodit, stačí zapnout počítač a surfovat. Jenomže není stránka jako stránka.

Najít můžeš internetové encyklopedie a slovníky, které přinášejí věrohodné a objektivní informace sestavené odborníky, ale taky manipulativní stránky, které jsou sestavené „na zakázku“ a sledují různé, na první pohled nejasné politické, reklamní či jiné cíle.

WIKIPEDIE a AI

A teď zpátky k referátu. Je nasnadě využít informace z Wikipedie nebo zadat úkol umělé inteligenci. Nic ani nikdo ale není neomylný. Na Wikipedii díky její otevřenosti může přispívat každý, a proto se v textech mohou objevit nejen chyby, ale i záměrné manipulace. Umělá inteligence analyzuje a zpracovává data, která stvořil člověk. Data mohou být neúplná, nepřesná a chyby se mohou kumulovat. Dvakrát měř a jednou řež zde tedy platí dvojnásob!

JAKÁ JSOU TEDY OSVĚDČENÁ PRAVIDLA PRO SPRÁVNÉ ČERPÁNÍ INFORMACÍ Z WEBU?

I REDAKTOŘI NOVIN JSOU JEN LIDÉ...

To vše samozřejmě neplatí pouze pro internetové zdroje. Člověk má sice tendenci považovat tištěné noviny, časopisy či knihy za důvěryhodnější, ale trochu obezřetnosti je dobrá i v jejich případě.

Většina českých i zahraničních novin je nějakým způsobem názorově orientována a řídí je, vlastní a píšou konkrétní lidé, což se na podobě předkládaných zpráv může značně podepsat. Proto je dobré se vždycky zamyslet nad tím, jakým způsobem autor přistupuje k faktům, zda a jakým způsobem argumentuje, co mohl svým textem zamýšlet...

Je jasné, že nemůžeš dohledávat a ověřovat všechno, co se někde dočteš či doslechneš, ale je zdravé k věcem přistupovat s lehkou nedůvěrou. Začít můžeš třeba právě u tohoto díře.

ÚDAJE POD ZÁMKEM

Život je plný báječných příležitostí – třeba k seznámení. A přes internet je to tak snadné, že? Zaregistruješ se, přijdou nějaké nabídky, ty si vybereš a už můžeš randit. Jenže pozor! Skrývá se v tom spousta nástrah, takže opatrně.

KOMU SDĚLUJEŠ SVÉ INTIMNOSTI?

Jedna velká americká seznamka před pár lety podlela ataku hackerů a údaje z profilů milionů uživatelů se objevily na internetu volně ke stažení. Jednalo se ale o velmi citlivé údaje, třeba sexuální orientaci nebo zájem o zálety mimo partnerské a manželské vztahy.

Dej tedy pozor, komu a co na internetu sděluješ. Seznam se s podmínkami ochrany osobních údajů u příslušného provozovatele a především si předem co nejlíp ověř, do jaké míry je provozovatel důvěryhodný. Zveřejňuje seznamka přesná a úplná data o tom, kdo ji provozuje? Jaké jsou zkušenosti uživatelů, kteří se zde registrovali před tebou?

JSI VIP ČLEN?

Vždy si dobře promysli, k čemu se při registraci na on-line seznamce zavazuješ. Můžeš narazit na seznamovací servery psané v češtině, ale provozované společnostmi z jiných zemí EU, které nabízejí například **krátkodobé levné** VIP členství. VIP... To zní lákavě, ale pozor! VIP členství je levné jen na první měsíc či dva a pak se někdy automaticky prodlouží s tím, že za další tři měsíce zaplatíš i několik tisíc korun.

INTERNETOVÁ GALERIE

Jistě. Pošleš někomu peníze nebo své osobní údaje, a to jsou velmi důležité věci. Existují e-shopy, které se tváří jako české, ale když věnuješ pár vteřin kliknutí na Všeobecné obchodní podmínky, zjistíš, že jsou označeny jako „internetové galerie“ a že ve skutečnosti český podnikatel jen zprostředkovává nákup od nějakého zahraničního subjektu, především z Číny. A když se něco pokazí (přijde něco jiného, než sis objednal/a, nepřijde nic, rozbije se to atd.), tak máš vše řešit s oním zahraničním prodejcem. Což může být problém – Evropské spotřebitelské centrum zná řadu lidí, kteří takhle naletěli a nemohou se domoci výměny zboží nebo vrácení peněz.

NÁKUPY PO CELÉ ZEMĚKOULI

Jak jednoduše to dneska všechno vypadá! Nakoupíš v Číně, v Německu, kdekoli po světě a zboží máš za chvíli doma. Ale pozor, nejen nákupy, ale i podvody se plíží blíž a blíž. Kdo si před nákupem ověří důvěryhodnost obchodu, nestane se tak snadno obětí podvodu.

Pokud nechceš, aby se tví nezkušení příbuzní nebo kamarádi zklamali, řekni jim, co si před každým prvním nákupem u takového prodejce zjistit, aby nenaletěli. A může se to týkat i tvých nákupů na Instagramu nebo Facebooku.

AŽ NAKUPUJEŠ KDEKOLI, MRKNI, JESTLI O SOBĚ PRODEJCE SDĚLUJE TYHLE ÚDAJE:

- název společnosti nebo jméno živnostníka a jeho obchodní číslo (IČO),
- adresa jeho sídla a e-mailový kontakt,
- všeobecné obchodní podmínky, včetně toho, kde a jak reklamovat zboží,
- informace o právu na odstoupení od smlouvy do 14 dnů.

Pokud jakákoliv informace výše chybí, jdi od toho.

CHYTRÁ APPKA NA CESTY PO EU

Mít v ruce rady pro 101 průšvihů, a k tomu fráze v 25 jazycích Evropy, to by se hodilo! Zdarma si stáhni aplikaci „ECC-Net: Travel“ se svými právy při cestování v EU. Budeš vědět, na co máš právo při zpoždění nebo zrušení letu, při problému s reklamací zboží, s ubytováním nebo v půjčovně aut.

Když se dostaneš do sporu s podnikatelem z jiné země EU, Norska, Islandu či Velké Británie, může ti bezplatně pomoci síť Evropských spotřebitelských center. V době koronakrizy pomohla spotřebitelům získat zpět 4 miliony eur, tedy zhruba 104 miliony korun, od podnikatelů, kteří jim upírali jejich práva.

JAK VZNIKAJÍ ZÁKONY?

Dennodenně o politice slyšíš v televizi, rádiu, novinách, na internetu nebo doma u večeře. Je to zdánlivě neznámý svět, který se odehrává kdesi daleko v Parlamentu, ve vládě nebo na Hradě. Co to tam tedy ti pánové dělají? A týká se nás to vůbec?

Jednou z hlavních funkcí státu je určovat pravidla společného soužití všech jeho obyvatel a vymáhat jejich dodržování. Tato pravidla vymezuje Ústava a jí podřízené zákony vznikající v námi voleném Parlamentu. Všechny tyto předpisy jsou dohromady sdruženy v tzv. **Sbírce zákonů** a **Sbírce mezinárodních smluv**.

A CO JÁ S TÍM?

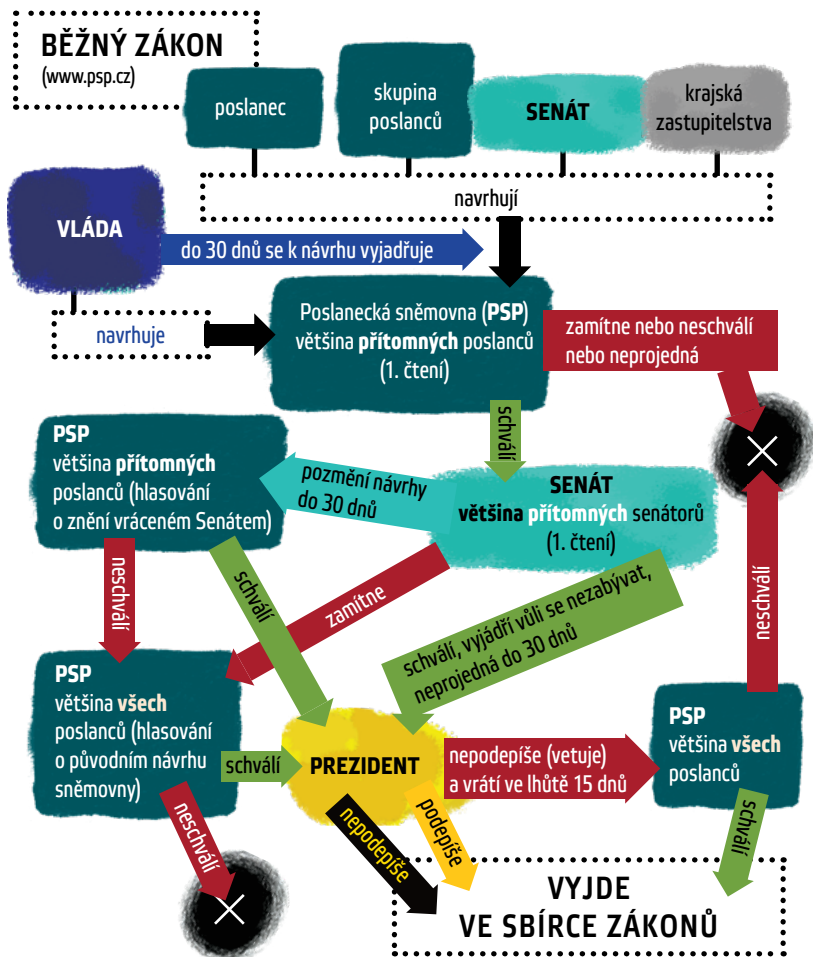
Možná se ti zdá, že to vše jde mimo tebe, je to ale jen zdání. Zákony nevznikají pouze proto, aby bylo podle čeho soudit zloděje a vrahy. Stát jimi nastavuje podmínky fungování čehokoli.

Zcela bezprostředně se tě například týká **Školní zákon**, který kromě jiného určuje povinnou devítiletou školní docházku. Ačkoliv se ti to třeba nezamlouvá, základní školu absolvovat musíš. Pokud do školy chodit nebudeš, může stát tvoje rodiče popotahovat za „**ohrožení mravní výchovy dětí a mládeže**“, což je trestný čin, za který rodičům hrozí až pět let vězení.

JAK TAKOVÝ ZÁKON VZNIKÁ?

Vzniku zákonů a jejich schvalování se říká legislativní proces. **Hlavní slovo při přípravě zákonů má Poslanecká sněmovna**, jedna ze dvou částí (tzv. komor) Parlamentu. Návrhy zákonů může Poslanecké sněmovně předkládat vláda, jednotliví poslanci, Senát nebo krajská zastupitelstva. Pokud bys chtěl zrušit povinnou školní docházku, musíš nejdřív přesvědčit někoho z nich, ať tvůj návrh zkusí prosadit.

- Nejčastěji vznikne návrh zákona v Poslanecké sněmovně a je postupně projednáván ve třech tzv. čteních, během kterých může být vrácen k dalším úpravám nebo zcela zamítnut.
- Projde-li zákon zdárně sněmovnou, čeká ho projednávání v Senátu, který ho může zamítnout nebo navrhnout jeho změny. V takovém případě se zákon vrací zpět do sněmovny, která ovšem může námitky Senátu přehlasovat. Obdobně je tomu v případě prezidenta, který může uplatnit své právo veta (vrátit k projednávání sněmovně), poslední slovo mají ale opět poslanci, kteří mohou přehlasovat i námitky samotného prezidenta.
- Pokud navrhovaný zákon zdárně dospěje až do této fáze, je **po podpisu prezidentem, předsedou vlády a předsedou sněmovny zařazen do Sbírky zákonů a nabývá platnosti**.

CÍTÍŠ SE SPÍŠ ZMATENÝ NEŽ POUČENÝ A ZDÁ SE TI TO ZBYTEČNĚ KOMPLIKOVANÉ?

Legislativní proces je opravdu trochu složitý, ale jeho cílem je zaručit, aby byly nové právní předpisy důkladně zkontrolovány a neprošly ty nevhodné a špatně připravené.

Dá se předpokládat, že za nevhodný by poslanci, senátoři a prezident považovali i tvůj návrh na zrušení povinné školní docházky. V tom případě ti nezbude nic jiného, než se přestěhovat do nějakého ze států, kde tato povinnost zatím neplatí. Vzhledem k tomu, že takové státy jsou na světě pouze čtyři – Omán, Kambodža, Bhútán a Šalomounovy ostrovy, nemáš mnoho možností na výběr.

EVROPSKÁ UNIE - CO JE MI DO NÍ?

O Evropské unii (EU) se v poslední době pořád píše v novinách, skoro každý se o ní vyjadřuje, ale málokdo ví, jakými všemi způsoby nás ovlivňuje.

NEJDŘÍVE TROCHA TEORIE

EU je společenstvím 27 států, které se dohodly, že některé věci budou rozhodovat společně a že to, co bude domluveno, pak bude platit ve všech zemích. Máme tedy stejná pravidla pro všechny obchodníky v Evropské unii. Stejná úroveň ochrany je poskytována zákazníkům, takže se například nemůže stát, že bys v Německu dostal kratší záruku na mobilní telefon.

VŠICHNI JSME OBČANÉ EU

Každý z nás – protože jsme občané členské země EU – je zároveň i občanem EU. To je důležité, protože kdyby ses ocitl v zemi, kde není velvyslanectví nebo konzulát České republiky, máš právo na konzulární ochranu kterékoli členské země. A máš také právo žít, pracovat a studovat v jakékoli jiné členské zemi, a to za stejných podmínek, jako mají její občané.

VOLNÝ POHYB

Od chvíle, kdy se stala ČR součástí Schengenského prostoru, zmizely kontroly na hranicích se všemi sousedy. Celkem je v Schengenském prostoru 27 států. Pro cesty do příslušných zemí EU (a taky navíc do Norska, Islandu, Lichtenštejnska a Švýcarska) ti navíc postačí jen platný občanský průkaz. Občanku si můžeš zařídit, i když ti není 15 let. A pak s ní po EU můžeš cestovat namísto cestovního pasu.

ZAHRANIČNÍ STUDIUM

Kdyby tě už nebavilo chodit do české školy, můžeš studovat v zahraničí. Existuje několik vzdělávacích programů – třeba Comenius, Leonardo nebo Erasmus a jiné. Do ciziny můžeš jet na krátkodobý studijní pobyt anebo absolvovat celý studijní obor.

PRÁCE

Pokud bys chtěl vyrazit na zkušenou do jiné země EU, pak věz, že od roku 2011 se můžeš jako občan EU ucházet o práci v jakémkoli z členských států (výjimku tvoří specializované profese, jako například státní úředník atp.) a měla by pro tebe platit stejná pravidla jako pro občany daného státu (například minimální mzda nebo pracovní doba).

A CO ZDRAVOTNÍ PÉČE?

Při návštěvě jiné členské země máš právo na zdravotní péči zdarma, pokud je akutní – například když si na výletě po španělských horách zlomíš nohu, není třeba se bát, že za ošetření v místní nemocnici zaplatíš „majlant“. Podívej se na evropskou kartu zdravotního pojištěnce...

SPOLUFINANCOVÁNO EVROPSKOU UNIÍ

Tuto větičku dnes vidíme čím dál častěji. Ať už jde o nové silnice, železnice, autobusy hromadné dopravy, školní budovy, divadla a mnohé další. Znamená to, že na danou věc přispěla ze svých fondů Evropská unie. Ta si totiž uvědomuje nerovnoměrnost bohatství svých členů. I v zájmu bohatších států však je, aby se chudší členské státy rozvíjely a byly stabilními zeměmi.

DŮLEŽITÉ TELEFONY

112 – číslo krizové linky, která funguje v celé Evropské unii (i u nás)

00 800 67 89 10 11
– Europe Direct bezplatná informační linka o EU

SLYŠ
mýš

www.europa.eu www.euroskop.cz

EU V ČASE

Skončila druhá světová válka a evropští politici se rozhodli pro mír a bezpečnost. Řekli si ale, že klasické národní státy dokonalou bezpečnost zajistit nedokážou a že nejlepší by bylo, kdyby se sjednotila celá Evropa.

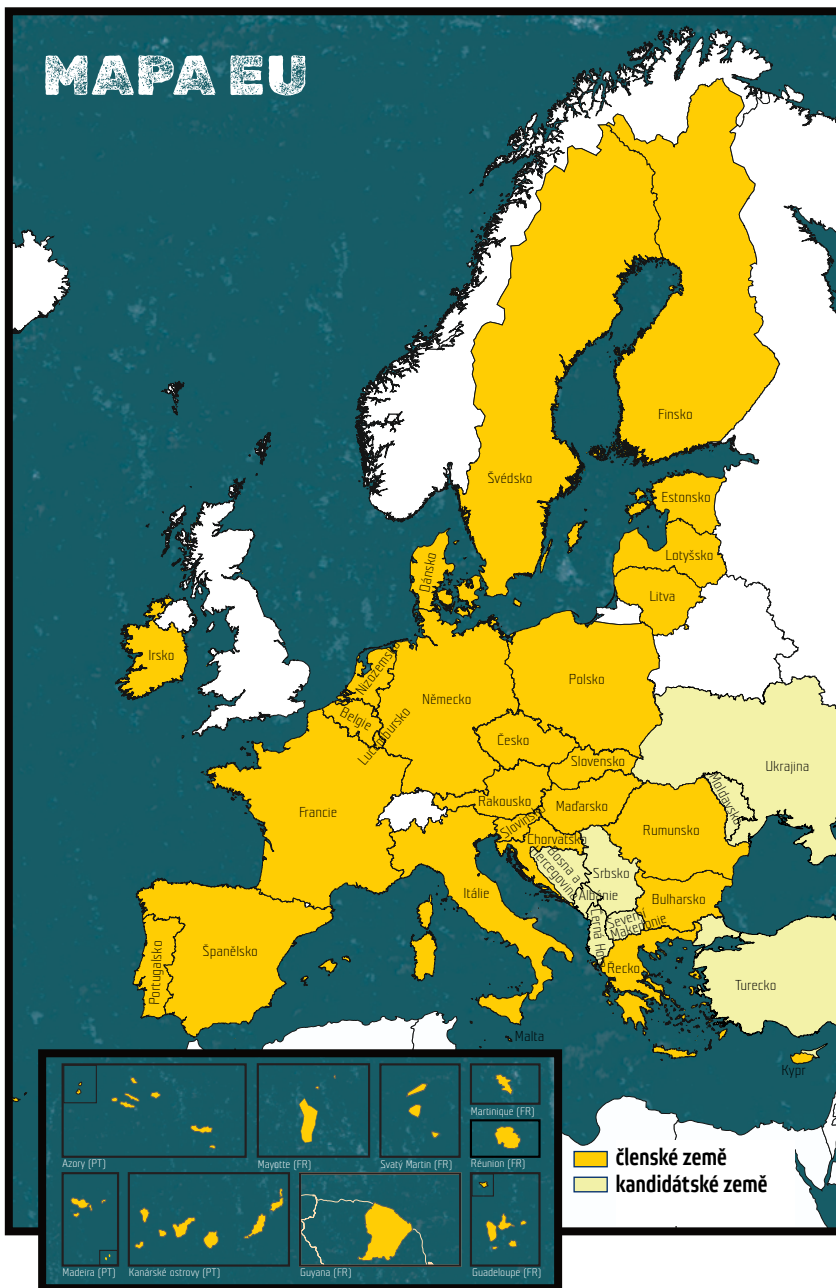
- 1945** — V Evropě skončila druhá světová válka.
- 1952** — Jako první uskupení evropské integrace vzniká Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO) se šesti zakládajícími zeměmi: Belgií, Francií, Itálií, Lucemburskem, Německem a Nizozemskem.
- 1957** — V reakci na úspěch ESUO se stejná šestice evropských zemí rozhodla pro spolupráci i v dalších odvětvích. Jsou podepsány Římské smlouvy, které zahájily projekt Evropského hospodářského společenství (EHS) a Evropského společenství pro atomovou energii (Euroatom). Vznikl tak prostor společného trhu, který zajistil volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a lidí. Právě společný trh (tzv. volný pohyb čtyř svobod) je dodnes jádrem Evropské unie.
- 1968** — Celní unie zrušila všechny poplatky a cla na dovoz mezi šesti zeměmi EHS. Je tak zajištěn volný pohyb zboží.
- 1973** — Dochází k prvnímu rozšíření evropských společenství. Přistupují Spojené království, Dánsko a Irsko. Po tomto rozšíření následovalo dodnes dalších sedm vln rozšíření. Z původních šesti států se tak evropský integrační projekt rozrostl na dnešních dvacet osm zemí.
- 1979** — První volby do Evropského parlamentu. Vznikl Evropský měnový systém.
- 1989** — Pád železné opony umožnil další sjednocování Evropy, vedl ke znovusjednocení Německa 3. 10. 1990. Po členství v Evropském společenství se nově začaly poohlížet země střední a východní Evropy včetně tehdejšího Československa.
- 1992** — Byla podepsána Maastrichtská smlouva, která proměnila Evropské hospodářské společenství v Evropskou unii (EU), což přineslo více politické spolupráce, ne jen tu ekonomickou. Smlouva stanovila velké cíle: hospodářskou a měnovou unii, evropské občanství, nové společné veřejné politiky – včetně společné zahraniční a bezpečnostní politiky – a spolupráci v otázkách vnitřní bezpečnosti.

- 1997** — Byla podepsána Amsterdamská smlouva s cílem reformovat instituce EU.
- 1999** — V několika členských zemích bylo představeno euro (€), tedy společná evropská měna. Zpočátku neměla formu bankovek a mincí, ale používala se jenom pro bezhotovostní transakce.
- 2001** — Byla podepsána smlouva z Nice, která pokračovala v reformách evropských institucí a posilovala základní práva, bezpečnost, obranu a spolupráci soudů v trestních věcech.
- 2002** — Přišly do oběhu eurobankovky a euromince a měny jednotlivých států začaly být průběžně stahovány. Společná měna byla přijímána dalšími členskými státy Evropské unie.
- 2004** — Do Evropské unie vstupuje Česká republika spolu s dalšími devíti zeměmi.
- 2007** — Představiteli členských států byla podepsána Lisabonská smlouva, která dává větší pravomoci Evropskému parlamentu a posiluje schopnost EU jednat na mezinárodní úrovni. Lisabonská smlouva také poprvé upravuje možnost Evropskou unii opustit.
- 2009** — Lisabonská smlouva vstoupila v platnost.
- 2020** — Ke 31. 1. 2020 vystoupilo Spojené království z Evropské unie. Nastalo více než roční přechodné období a 1. 5. 2021 vstoupila v platnost Dohoda o obchodu a spolupráci mezi EU a Spojeným královstvím.

www.europa.eu/abc/history/index_cs.htm
www.europa.eu/lisbon_treaty/index_cs.htm

MAPA EU

PROFILY ČLENSKÝCH STÁTŮ

STÁT	ROZLOHA (km ²)	OBYVATELSTVO (v mil.)	HLAVNÍ MĚSTO	VSTUP DO ES/EU	MĚNA
Belgie	30 528	11,55	Brusel	1958	euro
Bulharsko	110 370	6,91	Sofie	2007	lev
Česká republika	78 868	10,70	Praha	2004	česká koruna
Dánsko	42 924	5,84	Kodaň	1973	dánská koruna
Estonsko	45 227	1,33	Tallinn	2004	euro
Finsko	338 440	5,53	Helsinky	1995	euro
Francie	633 187	67,65	Paříž	1958	euro
Chorvatsko	56 594	4,03	Záhřeb	2013	euro
Irsko	69 797	5,00	Dublín	1973	euro
Itálie	302 073	59,23	Řím	1958	euro
Kypr	9 251	0,89	Nikósie	2004	euro
Litva	65 286	2,79	Vilnius	2004	euro
Lotyšsko	64 573	1,89	Riga	2004	euro
Lucembursko	2 586	0,63	Lucemburk	1958	euro
Maďarsko	93 011	9,73	Budapešť	2004	forint
Malta	315	0,51	Valletta	2004	euro
Německo	357 376	83,15	Berlín	1958	euro
Nizozemsko	41 542	17,47	Amsterdam	1958	euro
Polsko	312 679	37,84	Varšava	2004	zlotý
Portugalsko	92 226	10,29	Lisabon	1986	euro
Rakousko	83 879	8,93	Vídeň	1995	euro
Rumunsko	238 391	19,20	Bukurešť	2007	rumunský leu
Řecko	132 049	10,67	Atény	1981	euro
Slovensko	49 035	5,45	Bratislava	2004	euro
Slovinsko	20 273	2,10	Lublaň	2004	euro
Španělsko	505 944	47,39	Madrid	1986	euro
Švédsko	438 574	10,37	Stockholm	1995	švédská koruna

zdroj: Eurostat, 2022

PANOVNÍCI ZEMÍ KORUNY ČESKÉ

9. stol.

→ KNÍŽATA VELKOMORAVSKÉ ŘÍŠE

MOJMÍROVCI

830?-846
846-870
870-894
894-906?

Mojmír I.
Rostislav
Svatopluk
Mojmír II.

→ ČESKÁ KNÍŽATA

PŘEMYSLOVCI

(panovníci z jiné dynastie uvedeni kurzivou)

867?-889?
890?-894

Bořivoj I.
Svatopluk (kníže Velké Moravy z rodu Mojmírovců)
Spytihněv I.
Vratislav I.
sv. Václav
Boleslav I. (Ukrutný)
Boleslav II. (Pobožný)
Boleslav III. (Ryšavý)
Vladivoj (původ nejasný - Polák, snad též příbuzný Přemyslovců?)

1003, 1004-1012, 1033-1035 **Jaromír**
1003-1004

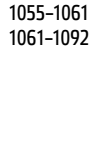
1012-1033
1035-1055
1055-1061
1061-1092

Boleslav I. Chrabrý (polský kníže, později král z rodu Piastovců)
Oldřich
Břetislav I.
Spytihněv II.
Vratislav II. (od r. 1085 český král Vratislav I.)

10. stol.

11. stol.

1092
1092-1100
1100-1107, 1109-1110, 1117-1120 **Bořivoj II.**
1107-1109
1109, 1110-1117, 1120-1125 **Vladislav I.**
1125-1140
1140-1172

Konrád I. Brněnský
Břetislav II.
Svatopluk Olomoucký
Vladislav I.
Vladislav II. (od r. 1158 český král Vladislav I.)
1172-1173, 1178-1182, 1182-1189 **Bedřich** (též Fridrich)
1173-1178
1182, 1189-1191
1191-1192
1192-1193, 1197-1198
1193-1197
1197
Konrád II. Ota (od r. 1182 markrabě moravský)
Václav II.
Přemysl Otakar I. (od r. 1198 český král)
Jindřich Břetislav (již od r. 1182 též pražský biskup)
Vladislav Jindřich (též markrabě moravský)

→ ČEŠTÍ KRÁLOVÉ

Ostatní panovnícké tituly českých králů jsou uvedeny pouze výběrově. Skutečnost, že český král byl zároveň moravským markrabětem, zmiňujeme pouze v případech, že se tyto dvě vlády časově nepřekrývaly.

PŘEMYSLOVCI

(panovníci z jiné dynastie uvedeni kurzivou)

1198-1230

Přemysl Otakar I. (předtím český kníže, dědičný královský titul od r. 1198, definitivně potvrzen 1212)

1230-1253
1253-1278

Václav I.
Přemysl Otakar II. (od r. 1247 markrabě moravský, 1251 vévoda rakouský, 1261 vévoda štyrský, 1269 vévoda korutanský a kraňský)

1278-1283

Ota V. Dlouhý (markrabě brandenburský - poručnická vláda)

1283-1305

Václav II. (od r. 1300 též polský král)

1305-1306

Václav III. (v letech 1301-1305 uherský král, od r. 1305 též polský král)

1306, 1307-1310

Jindřich Korutanský (od r. 1295 tyrolský hrabě a korutanský vévoda)

1306-1307

Rudolf I. Habsburský (od r. 1298 vévoda rakouský)

středověk

Gotika

15. stol.

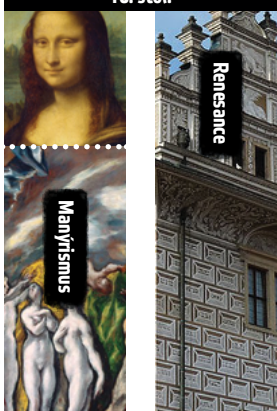

Renesance

Gotika

novověk

16. stol.

Manýrismus

Renesance

LUCEMBURKOVÉ

1310–1346

Jan Lucemburský (od r. 1308 též hrabě lucemburský)

1346–1378

Karel I. (v pořadí českých králů Karel I.) (v letech 1334–1349 markrabě moravský, od r. 1346 též král a od r. 1355 císař Sv. říše římské)

1378–1419

Václav IV. (v letech 1376–1400 též král Sv. říše římské, od r. 1411 markrabě moravský)

1419/1436–1437

Zikmund Lucemburský (v letech 1373–1397 a 1411–1417 markrabě braniborský, od r. 1387 král uherský, od r. 1410 král a r. 1433 císař Sv. říše římské, v letech 1419–1423 markrabě moravský)

RŮZNÉ DYNASTIE

1438–1439

Albrecht I. Habsburský (od r. 1404 rakouský vévoda, od r. 1423 markrabě moravský, od r. 1438 též uherský král a král Sv. říše římské)

1439–1453

Interregnum (bezvládní), od r. 1452 zemský správce **Jiří z Poděbrad**

1453–1457

Ladislav Pohrobek (Habsburk, již od 1444/1452 uherský král, též rakouský arcivévoda)

1458–1471

Jiří z Poděbrad (v letech 1452–1457 zemským správcem, po roce 1469 fakticky vládl pouze v Čechách)

1469–1490

Matyáš Korvín (Hunyadi) (od r. 1458 uherský král, vzdorokrál proti Jiřímu z Poděbrad, respektovaný katolíckými stavy v Čechách a tzv. vedlejšími zeměmi Koruny české)

JAGELLONCI

1471–1516

Vladislav II. Jagellonský (do r. 1490 fakticky vládl jen v Čechách, od r. 1490 též uherský král)

1516–1526

Ludvík Jagellonský (zároveň též uherský král)

HABSBURKOVÉ

(panovníci z jiné dynastie uvedeni kurzívou)

1526–1564

Ferdinand I. Habsburský (již od r. 1521 rakouský arcivévoda, zároveň též uherský král, od r. 1531 král a r. 1556 císař Sv. říše římské)

1564–1576

Maximilián (již od r. 1562 král Sv. říše římské, od r. 1563 též uherský král a zároveň též rakouský arcivévoda)

17. stol.

novověk

Baroko

Baroko

18. stol.

Rokoko

Klasicismus

19. stol.

Romantismus

historické slohy
Impresionismus
Postimpresionismus
Secese

20. stol.

Realismus
Kubismus
Fauvismus
Expresionismus
Futurismus
Abstraktní umění
Metafyzická malba
moderní umění mimo
umělecké směry

doba moderní

1576–1611

Rudolf II. (již od r. 1572 uherský král, od r. 1576 král a od r. 1576 císař Sv. říše římské, v letech 1576–1608 též rakouský arcivévoda)

1611–1619

Matyáš (již od r. 1608 rakouský arcivévoda, uherský král a též faktický vládce na Moravě, od r. 1612 císař Sv. říše římské)

1619, 1620–1637

Ferdinand II. Štýrský (od r. 1619 kontinuálně též rakouský arcivévoda, uherský král a císař Sv. říše římské)

1619–1620

Fridrich Falcký (též falckrabě rýnský, král vzbouřených nekatolických českých stavů)

1637–1657

Ferdinand III. (též rakouský arcivévoda, uherský král a císař Sv. říše římské)

1657–1705

Leopold I. (též rakouský arcivévoda, uherský král a od r. 1658 též císař Sv. říše římské)

1705–1711

Josef I. (též rakouský arcivévoda, uherský král a císař Sv. říše římské)

1711–1740

Karel VI. (též rakouský arcivévoda, uherský král a císař Sv. říše římské)

1740–1780

Marie Terezie (též rakouská arcivévodkyně a uherská královna)

1741–1743

Karel Albrecht (bavorský kurfiřt, samozvaný český král a rakouský arcivévoda, v letech 1742–1745 císař Sv. říše římské)

HABSBURSKO-LOTRINSKÁ DYNASTIE

1780–1790

Josef II. (již od r. 1765 císař Sv. říše římské, též rakouský arcivévoda a uherský král)

1790–1792

Leopold II. (též rakouský arcivévoda, uherský král a císař Sv. říše římské)

1792–1835

František I. (též uherský král, do r. 1804 rakouský arcivévoda, poté rakouský císař, do r. 1806 císař Sv. říše římské)

1835–1848

Ferdinand V. (Dobrotivý) (též rakouský císař a uherský král)

1848–1916

František Josef I. (též rakouský císař a uherský král)

1916–1918

Karel I. (též rakouský císař a uherský král)

PREZIDENTI ČESKÉHO STÁTU

1918–1938 ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA (tzv. první republika)

demokratické zřízení

1938–1939 ČESKO-SLOVENSKÁ REPUBLIKA (tzv. druhá republika)

připojení pohraničních oblastí s převahou německého obyvatelstva k nacistickému Německu a s většinou maďarského obyvatelstva k Maďarsku

1939–1945 PROTEKTORÁT ČECHY A MORAVA

území předchozí druhé republiky součástí nacistické Třetí říše, Slovensko formálně samostatným státem a spojencem Německa

1945–1948 ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA (tzv. třetí republika)

přechod od demokratického zřízení ke komunistické diktatuře (systém Národní fronty)

1948–1960 ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA

komunistická totalita, tzv. lidově demokratické zřízení

28. 10. 1918 vznik samostatného Československa

29. 9. 1938 Mnichovská dohoda

15. 3. 1939 vznik Protektorátu Čechy a Morava

8. 5. 1945 konec druhé světové války

25. 2. 1948 únorový převrat

1920		Tomáš Garrigue Masaryk (1918–1935)
		Edvard Beneš (1935–1938)
1940		Emil Hácha (1938–1945)
		Edvard Beneš (1945–1948)
1950		Klement Gottwald (1948–1953)
		Antonín Zápotocký (1953–1957)

1960		Antonín Novotný (1957–1968)
1970		Ludvík Svoboda (1968–1975)
		Gustáv Husák (1975–1989)
1980		Václav Havel (1989–2003)
		Václav Klaus (2003–2013)
2000		Miloš Zeman (2013–2023)
		Petr Pavel (od 2023)

leden–srpen 1968 obrodný a demokratizační proces, tzv. Pražské jaro – programem socialismus „s lidskou tvář“

21. 8. 1968 okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy v čele s armádou SSSR

17. 11. 1989 počátek sametové revoluce

2004 vstup ČR do EU

1960–1969 ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA

komunistická totalita, tzv. socialistické zřízení

1969–1989 ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA (FEDERACE ČESKÉ SOCIALISTICKÉ REPUBLIKY A SLOVENSKÉ SOCIALISTICKÉ REPUBLIKY)

komunistická totalita, tzv. normalizace

1990–1992 ČESKÁ A SLOVENSKÁ FEDERATIVNÍ REPUBLIKA

demokratické zřízení

OD 1993 ČESKÁ REPUBLIKA

demokratické zřízení

BRAILLOVO PÍSMO

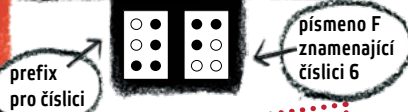
Braillovo slepecké písmo je speciální druh písma, resp. systému psaní, určeného pro nevidomé, slabozraké a osoby se zbytky zraku. Funguje na principu plastických bodů vyražených do papíru, které čtenář vnímá hmatem. Písmo je pojmenováno podle francouzského učitele Louise Braille (1809–1852), který poté, co v dětství ztratil zrak, v patnácti letech vytvořil toto písmo úpravou francouzského vojenského systému umožňujícího čtení za tmy.

⠠	⠡	⠢	⠣	⠤	⠥	⠦	⠧	⠨	⠩	⠪	⠫	⠬
A (1)	B (2)	C (3)	D (4)	E (5)	F (6)	G (7)	H (8)	I (9)	J (0)	K	L	
⠠	⠡	⠢	⠣	⠤	⠥	⠦	⠧	⠨	⠩	⠪	⠫	⠬
M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	
⠠	⠡	⠢	⠣	⠤	⠥	⠦	⠧	⠨	⠩	⠪	⠫	⠬
Y	Z	Á	Č	Ď	Ě	É	Í	Ň	Ó	Ř	Š	
⠠	⠡	⠢	⠣	⠤	⠥	⠦	⠧	⠨	⠩	⠪	⠫	⠬
Ť	Ů	Ú	Ý	Ž	.	,	!	?	:	;	(
⠠	⠡	⠢	⠣	⠤	⠥	⠦	⠧	⠨	⠩	⠪	⠫	⠬
)	+	-	≡	*	/		'	velké písmeno	malé písmeno	číselný znak	řetězec velkých písmen	

SPECIÁLNÍ PREFIXY

Pomocí speciálních prefixů se mění význam následujícího znaku či znaků. Např. pro psaní číslic se používá symbolů pro písmena A–J, která značí číslice 1–9 a 0. Symbol za normální situace označuje písmeno, ale pokud mu předchází prefix pro číslici, má význam číslice.

PŘÍKLAD OZNAČENÍ PATRA VE VÝTAHU

Braillovo písmo je netradičním příkladem binárního kódu používaného mimo svět počítačů.

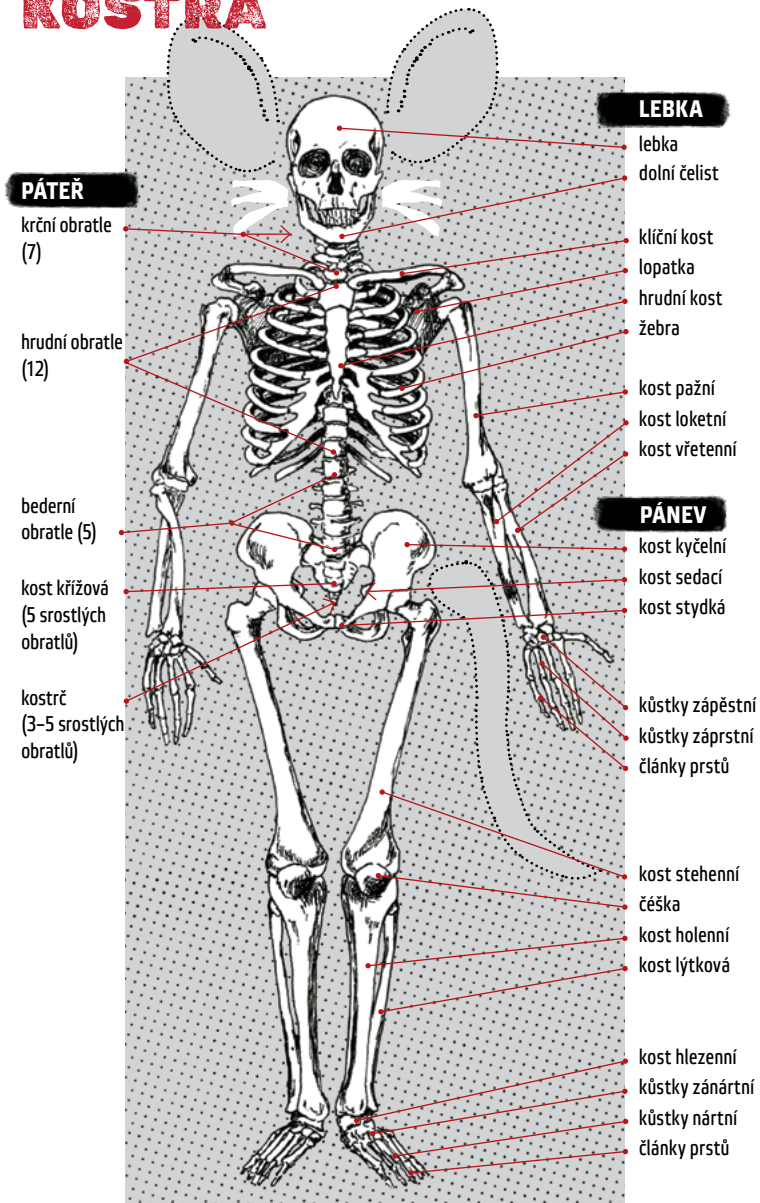
ZNAKOVÝ JAZYK A PRSTOVÁ ABECEDA

Znakový jazyk využívá různých pozic obou rukou a mimiky. Obvykle má každé slovo jeden znak a určitý výraz ve tváři s pohybem úst, která tiše slovo vysloví. Znakový jazyk má naprosto odlišnou gramatiku a slovosled, proto nelze překládat mluvené české věty doslovně. Jeho účelem je komunikace s nebo mezi hluchými a němými lidmi. Prstová abeceda vznikla údajně ve Španělsku v 16. století.

KOSTRA

PÍSMENA A ČÍSLA

ARABSKÉ A ŘÍMSKÉ ČÍSLICE

1	I
2	II
3	III
4	IV
5	V
6	VI
7	VII
8	VIII
9	IX
10	X
15	XV
20	XX
30	XXX
40	XL
50	L
55	LV
60	LX
70	LXX
78	LXXVIII
90	XC
100	C
500	D
677	DCLXXVII
1000	M
2020	MMXX

ŘECKÁ ABECEDA

A	α	alfa
B	β	beta
Γ	γ	gamma
Δ	δ	delta
E	ε	epsílon
Z	ζ	zéta
H	η	éta
Θ	θ	théta
I	ι	ióta
K	κ	kappa
Λ	λ	lambda
M	μ	mý
N	ν	ný
Ξ	ξ	ksí
O	ο	omícron
Π	π	pí
P	ρ	ró
Σ	σ	sigma
T	τ	tau
Υ	υ	ypsilon
Φ	φ	fi
X	χ	chí
Ψ	ψ	psí
Ω	ω	omega

ANGLIČTINA NEPRAVIDELNÁ SLOVESA

● INFINITIV ● MINULÝ ČAS ● MINULÉ PŘÍČESTÍ ● ČESKY

arise	arose	arisen	vzniknout
awake	awoke	awoken	probudit (se)
be	was, were	been	být
bear	bore	born	nést, rodit, narozen
beat	beat	beaten	bít, tlouci
become	became	become	stát se
begin	began	begun	začít
bend	bent	bent	ohnout
beset	beset	beset	sužovat, trápit
bet	bet	bet	sázet
bid	bid/bade	bid/bidden	nabídnout (kolik)
bind	bound	bound	vázat
bite	bit	bitten	kousat
bleed	bled	bled	krváčet
blow	blew	blown	foukat
break	broke	broken	lámat
breed	bred	bred	plodit
bring	brought	brought	přinést
broadcast	broadcast	broadcast	vyšílat rozhlasem
build	built	built	stavět
burn	burned/burnt	burned/burnt	hořet, pálit
burst	burst	burst	prasknout
buy	bought	bought	kupovat
cast	cast	cast	házet
catch	caught	caught	chytit
cling	clung	clung	lpět
come	came	come	přijít
cost	cost	cost	stát (kolik)
creep	crept	crept	lézt
cut	cut	cut	řezat, krájet
deal	dealt	dealt	jednat, zabývat se
dig	dug	dug	kopat
dive	dived/dove	dived	potápět se
do	did	done	dělat
draw	drew	drawn	táhnout, kreslit
dream	dreamed/dreamt	dreamed/dreamt	snít
drink	drank	drunk	pít
drive	drove	driven	hnát, jet, řídit
eat	ate	eaten	jíst
fall	fell	fallen	padat
feed	fed	fed	krmit
feel	felt	felt	cítit

● INFINITIV ● MINULÝ ČAS ● MINULÉ PŘÍČESTÍ ● ČESKY

fight	fought	fought	bojovat
find	found	found	nalézt
flee	fled	fled	prchat
fling	flung	flung	mrštit
fly	flew	flown	letět
forbid	forbade	forbidden	zakázat
forecast	forecast	forecast	předpovídat
forget	forgot	forgotten	zapomenout
forgive	forgave	forgiven	odpustit
forsake	forsook	forsaken	opustit
freeze	froze	frozen	mrznout
get	got	got	dostat, obdržet
give	gave	given	dát
go	went	gone	jít, jet
grind	ground	ground	mlít
grow	grew	grown	růst
hang	hung	hung	viset
have	had	had	mít, vlastnit
hear	heard	heard	slyšet
hide	hid	hidden	skrývat
hit	hit	hit	udeřit, zasáhnout
hold	held	held	držet
hurt	hurt	hurt	zranit, bolet
choose	chose	chosen	vybrat si
keep	kept	kept	držet
kneel	knelt	knelt	pokleknout
knit	knit	knit	plést
know	knew	known	znát
lay	laid	laid	položít
lead	led	led	vést
leap	leaped/leapt	leaped/leapt	skákat
learn	learned/learnt	learned/learnt	učit se
leave	left	left	opustit
lend	lent	lent	půjčit
let	let	let	nechat
lie	lay	lain	ležet
light	lighted/lit	lighted	zapálit
lose	lost	lost	ztratit
make	made	made	dělat
mean	meant	meant	mínit
meet	met	met	potkat
mistake	mistook	mistaken	mýlit se
mow	mowed	mowed/mown	žnout, kosit
overcome	overcame	overcome	překonat

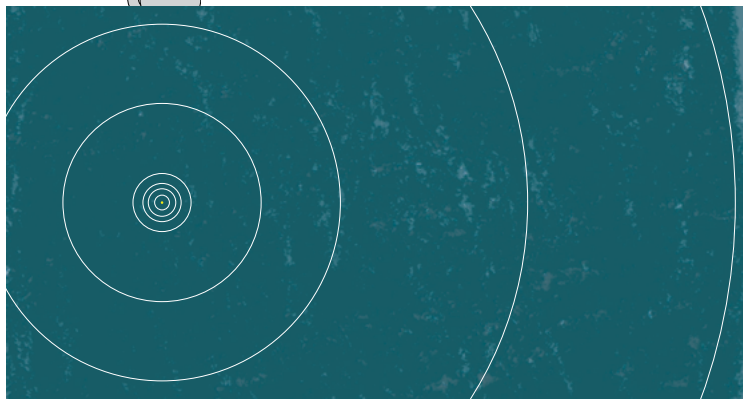
● INFINITIV	● MINULÝ ČAS	● MINULÉ PŘÍČESTÍ	● ČESKY
overdo	overdid	overdone	přehnat
overtake	overtook	overtaken	předstihnout
overthrow	overthrew	overthrown	svrhnout
pay	paid	paid	platit
prove	proved	proved/proven	dokázat
put	put	put	položít, dát (kam)
quit	quit	quit	zanechat (něčeho)
read	read	read	číst
rid	rid	rid	zbavit se
ride	rode	ridden	jet
ring	rang	rung	zvonit
rise	rose	risen	vstávat
run	ran	run	běžet
saw	sawed	sawed/sawn	řezat pilou
say	said	said	říkat
see	saw	seen	vidět
seek	sought	sought	hledat
sell	sold	sold	prodávat
send	sent	sent	poslat
set	set	set	umístit
sew	sewed	sewed/sewn	šít
shake	shook	shaken	třást
shave	shaved	shaved/shaven	holit
shear	shore	shorn	stříhat
shed	shed	shed	shodit
shine	shone	shone	svítit
shoe	shoed	shoed/shod	obout, okovat
shoot	shot	shot	střílet
show	showed	showed/shown	ukazovat
shrink	shrank	shrunk	srazit se
shut	shut	shut	zavřít
sing	sang	sung	zpívat
sink	sank	sunk	klesat
sit	sat	sat	sedět
sleep	slept	slept	spát
slide	slid	slid	klouzat
sling	slung	slung	mrštít
slit	slit	slit	rozpárat
smell	smelt	smelt	čichat
smite	smote	smitten	udeřit
sow	sowed	sowed/sown	sít
speak	spoke	spoken	mluvit
speed	sped	sped	spěchat, urychlit
spell	spelt	spelt	hláskovat

● INFINITIV	● MINULÝ ČAS	● MINULÉ PŘÍČESTÍ	● ČESKY
spend	spent	spent	strávit, utratit
spill	spilled/spilt	spilled/spilt	rozlít
spin	spun	spun	příst
spit	spit/spat	spit	plivat
split	split	split	rozštípnout
spread	spread	spread	rozprostřít
spring	sprang/sprung	sprung	skákat
stand	stood	stood	stát
steal	stole	stolen	krást
stick	stuck	stuck	strčit
sting	stung	stung	píchnout
stink	stank	stunk	páchnout
stride	strode	stridden	kráčet
strike	struck	struck	udeřit
string	strung	strung	navléct nit
strive	strove	striven	usilovat
swear	swore	sworn	přísahat
sweep	swept	swept	mést
swell	swelled	swelled/swollen	nadout
swim	swam	swum	plavat
swing	swung	swung	mávat
take	took	taken	brát
teach	taught	taught	vyučovat
tear	tore	torn	trhat
tell	told	told	říci
think	thought	thought	myslet
thrive	thrived/throve	thrived	dařit se
throw	threw	thrown	házet
thrust	thrust	thrust	vrazit
tread	trod	trodden	šlapat
understand	understood	understood	rozumět
upset	upset	upset	zvrhnout
wake	woke	woken	vzbudit (se)
wear	wore	worn	nosit na sobě
weave	weaved/wove	weaved/woven	tkát
wed	wed	wed	vzít si (koho)
weep	wept	wept	plakat
win	won	won	získat, vyhrát
wind	wound	wound	točit (se)
withhold	withheld	withheld	zadržet, odmítnout
withstand	withstood	withstood	odolat
wring	wrung	wrung	ždímat
write	wrote	written	psát

SLUNEČNÍ SOUSTAVA

POMĚR VZDÁLENOSTÍ PLANET OD SLUNCE

POMĚR VELIKOSTÍ PLANET A SLUNCE

PLANETY

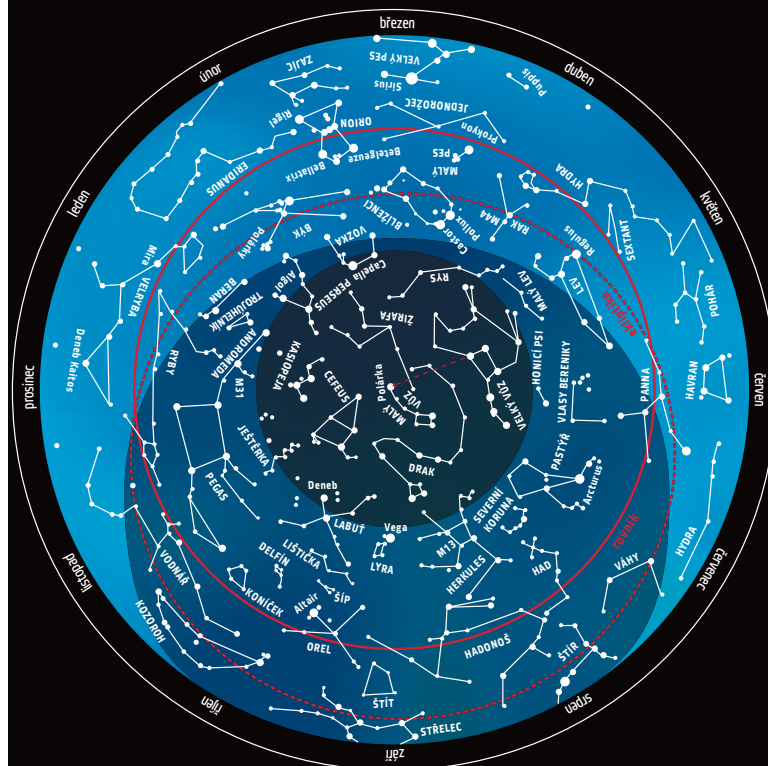
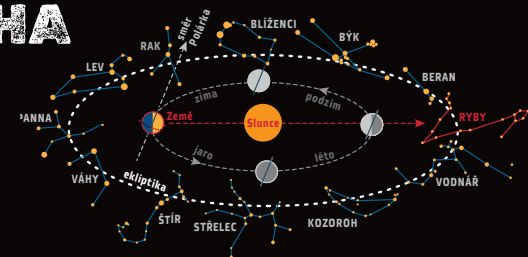
pořadí	jméno	průměr v km	vzdálenost od Slunce v mil. km
1	Merkur	4 880	58
2	Venuše	12 100	108
3	Země	12 750	150
4	Mars	6 790	228
5	Jupiter	143 000	778
6	Saturn	121 000	1 400
7	Uran	51 100	2 870
8	Neptun	49 500	4 500

SLUNCE

průměr v km	střední vzdálenost od středu Mléčné dráhy ve světelných letech
1 392 020	26 000

SEVERNÍ HVĚZDNÁ OBLOHA

EKLIPTIKA: zdánlivá roční dráha Slunce pohybujícího se na pozadí hvězd. Na našem obrázku je Slunce ve znamení Ryb.

- souhvězdí viditelná ze severní polokoule
- oblast, kterou je možné pozorovat po celý rok
- oblast viditelná určitou roční dobu, zde 1. 9. ve 21 hodin

MECHANIKA

FYZIKA TAHÁK

Tíhová síla
jednotka N (newton)

$$F_G = mg$$

F_G – tíhová síla
 m – hmotnost
 g – tíhové zrychlení

Hustota látky
jednotka kg/m³
(kilogram na metr krychlový)

$$\rho = \frac{m}{V}$$

ρ – (ró) hustota
 m – hmotnost
 V – objem

Polohová energie
jednotka J (joule)

$$E_p = mgh$$

E_p – polohová energie
 m – hmotnost
 g – tíhové zrychlení
 h – výška

Pohybová energie
jednotka J (joule)

$$E_k = \frac{1}{2} mv^2$$

E_k – pohybová energie
 m – hmotnost
 v – rychlost

Dráha rovnoměrného pohybu
jednotka m (metr)

$$s = vt$$

s – dráha
 v – rychlost
 t – čas

MECHANIKA KAPALIN A PLYNŮ

Tlak
jednotka Pa (pascal)

$$p = \frac{F}{S}$$

p – tlak
 F – síla
 S – obsah plochy

Hydrostatický tlak
jednotka Pa (pascal)

$$p_h = h\rho g$$

p_h – tlak v kapalině
 h – hloubka
 ρ – (ró) hustota kapaliny
 g – tíhové zrychlení

Vztlaková síla
jednotka N (newton)

$$F_{VZ} = V\rho g$$

F_{VZ} – vztlaková síla
 V – objem ponořené části tělesa
 ρ – (ró) hustota kapaliny
 g – tíhové zrychlení

ELEKTRINA

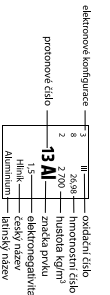
Ohmův zákon
jednotka A (ampér)

$$I = \frac{U}{R}$$

I – elektrický proud
 U – elektrické napětí
 R – elektrický odpor

PERIODICKÁ TABULKA PRVKŮ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200

GEOMETRIE TAHÁK

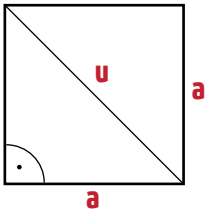
OBRAZCE

o = obvod
S = obsah

*r = poloměr
d = průměr
u = úhlopříčka*

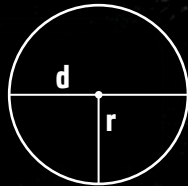
ČTVEREC

$o = 4a$
 $S = a^2$

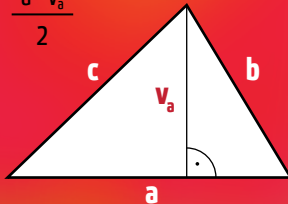
KRUH

$o = 2\pi r = \pi d$
 $S = \pi r^2$

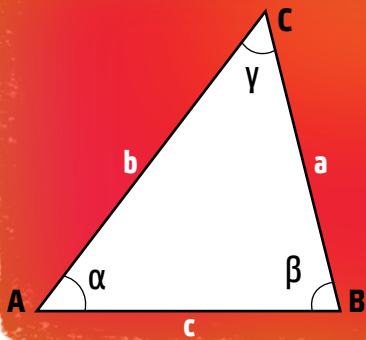
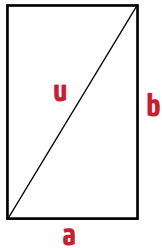
TROJÚHELNÍK

$o = a + b + c$
 $S = \frac{a \cdot v_a}{2}$

OBDÉLNÍK

$o = 2(a + b)$
 $S = ab$

SOUČET VNITŘNÍCH ÚHLŮ

$\alpha + \beta + \gamma = 180^\circ$

SINOVÁ VĚTA

$\frac{a}{\sin \alpha} = \frac{b}{\sin \beta} = \frac{c}{\sin \gamma}$

KOSINOVÁ VĚTA

$a^2 = b^2 + c^2 - 2bc \cos \alpha$

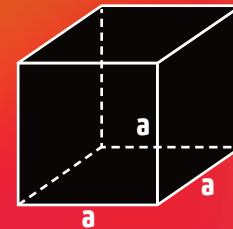
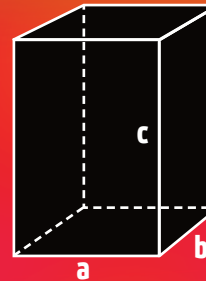
TĚLESA

V = objem
S = povrch

S_p = obsah podstavy
 S_{pl} = obsah pláště
 v = výška tělesa
 s = strana pláště

HRANOL

$V = S_p \cdot v$
 $S = 2S_p + S_{pl}$

KVÁDR

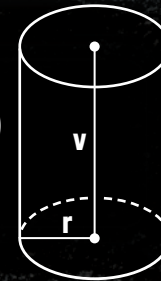
$V = abc$
 $S = 2(ab + bc + ac)$

KRYCHLE

$V = a^3$
 $S = 6a^2$

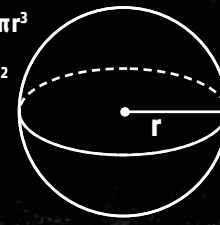
VÁLEC

$V = \pi r^2 v$
 $S = 2\pi r(r + v)$

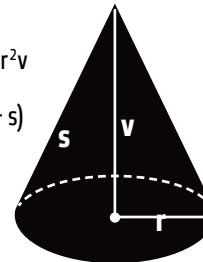
KOULE

$V = \frac{4}{3} \pi r^3$
 $S = 4\pi r^2$

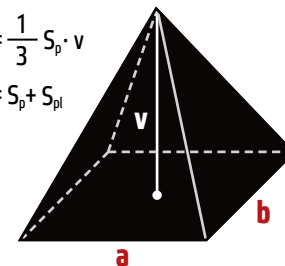
KUŽEL

$V = \frac{1}{3} \pi r^2 v$
 $S = \pi r(r + s)$

JEHLAN

$V = \frac{1}{3} S_p \cdot v$
 $S = S_p + S_{pl}$

MÍRY A VÁHY

PŘEDPONY, POMOCÍ KTERÝCH SE MĚNÍ HODNOTA FYZIKÁLNÍCH JEDNOTEK

deci	d	10^{-1}	0,1
centi	c	10^{-2}	0,01
mili	m	10^{-3}	0,001
mikro	μ	10^{-6}	0,000 001
nano	n	10^{-9}	0,000 000 001
piko	p	10^{-12}	0,000 000 000 001
femto	f	10^{-15}	0,000 000 000 000 001

deka	da	10^1	10
hekto	h	10^2	100
kilo	k	10^3	1 000
mega	M	10^6	1 000 000
giga	G	10^9	1 000 000 000
tera	T	10^{12}	1 000 000 000 000
peta	P	10^{15}	1 000 000 000 000 000

Jednoduchý příklad:

1 mm = $1 \cdot 10^{-1}$ cm = 0,1 cm a naopak 1 cm = $1 \cdot 10^1$ mm = 10 mm.

Zvláštním případem jsou čtverečné a krychlové (kubické) míry. V jejich případě se po stupnici nepohybujeme s posunem jednoho desetinného místa, ale dvou v případě čtverečných a tří v případě krychlových měr. Jinými slovy:

$1 \text{ mm}^2 = 10^{-2} \text{ cm}^2 = 0,01 \text{ cm}^2$ a $1 \text{ cm}^2 = 10^2 \text{ mm}^2 = 100 \text{ mm}^2$

$1 \text{ mm}^3 = 10^{-3} \text{ cm}^3 = 0,001 \text{ cm}^3$ a $1 \text{ cm}^3 = 10^3 \text{ mm}^3 = 1 000 \text{ mm}^3$.

DÉLKA

coul/palec (in)	2,54 cm
stopa (ft) = 12 in	30,48 cm
yard (yd) = 3 ft = 36 in	91,44 cm
míle (mi)	1,609 3 km
námořní míle (n. m.)	1,853 km
světelný rok (ly)	$9,460 7 \cdot 10^{15}$ m
astronomická jednotka (AU)	$1,496 \cdot 10^{11}$ m

HMOTNOST

unce (oz)	28,35 g
libra (lb) = 16 oz	453,59 g
metrák/metrický cent (q)	100 kg
tuna (t)	1 000 kg

OBJEM

litr	1 dm ³
galon v USA (gal)	3,785 l
galon v UK (gal)	4,546 l
pinta v USA (pt)	0,473 l
pinta v UK (pt)	0,568 l
barel = 158,987 l	42 gal (USA)

OBSAH

1 km ² = 100 hektarů (ha) = 10 000 arů (a)	1 000 000 m ²
akr (acre)	0,404 7 ha
čtverečný palec (sq. in)	6,452 cm ²
čtverečná stopa (sq. ft)	9,29 dm ²
čtverečný yard (sq. yd)	83,61 dm ²
čtverečná míle (mile ²)	2,59 km ²

RYCHLOST

1 m/s	3,6 km/h
1 míle za hodinu (MPH)	1,609 km/h
uzel (kn)	1,852 km/h
mach (Ma)	1 225 km/h

TEPLOTA

Stupeň Fahrenheita	(°F)
teplota ve °F	$(1,8 \cdot \text{teplota ve } ^\circ\text{C}) + 32$
teplota ve °C	$(\text{teplota ve } ^\circ\text{F} - 32) : 1,8$
Proto:	
0 °F	-17,78 °C
0 °C	32 °F
100 °C	212 °F
kelvin	(K)
teplota v K	teplota ve °C + 273,15
teplota ve °C	teplota v K - 273,15
Proto:	
0 K	-273,15 °C
0 °C	273,15 K
100 °C	373,15 K

VÝKON

1 koňská síla (HP)	745,7 W (watt)
--------------------	----------------

ENERGIE

1 kilokalorie (kcal)	4,187 kJ (kilojoulů)
----------------------	----------------------

INFORMATIKA

BINÁRNÍ PREFIXY (pro jednotky kapacity)

symbol	jméno	hodnota	nejbližší dekadický prefix	odchylka
Ki	kibi	$2^{10} = 1\,024$	kilo (k) = 10^3	2,3 %
Mi	mebi	$2^{20} = 1\,048\,576$	mega (M) = 10^6	4,6 %
Gi	gibi	$2^{30} = 1\,073\,741\,824$	giga (G) = 10^9	6,7 %
Ti	tebi	$2^{40} = 1\,099\,511\,627\,776$	tera (T) = 10^{12}	9 %
Pi	pebi	$2^{50} = 1\,125\,899\,906\,842\,624$	peta (P) = 10^{15}	11,1 %
Ei	exbi	$2^{60} = 1\,152\,921\,504\,606\,846\,976$	exa (E) = 10^{18}	13,3 %
Zi	zebi	$2^{70} = 1\,180\,591\,620\,717\,411\,303\,424$	zetta (Z) = 10^{21}	15,3 %
Yi	yobi	$2^{80} = 1\,208\,925\,819\,614\,629\,174\,706\,176$	yotta (Y) = 10^{24}	17,3 %

velikost popis INFORMAČNÍ KAPACITA

1 b	bit (b) – nejmenší jednotka informace (0,1)
2 b	bázový pár – nejmenší jednotka generické informace (báze A, C, G, T v DNA)
8 b	byte (B) – obvyklá jednotka kapacity
4 B	IPv4 adresa počítače na internetu
16 B	IPv6 adresa počítače na internetu
161 B	obvyklá kapacita magnetické karty
512 B	obvyklá velikost sektoru pevného disku
242 KiB	standardní velikost černobílé faxové stránky
5 MiB	přibližná velikost Shakespeara díla
653 MiB	kapacita CD-ROM
763 MiB	lidský genom
8,5 GiB	maximální kapacita DVD
119 GiB	maximální kapacita Blu-ray
156 GiB	genom měňavky Amoeba dubia
1,1 TiB	odhad kapacity funkční paměti člověka
10 PiB	přibližné množství informací v Knihovně Kongresu USA
200 PiB	přibližné množství informací vytištěných na papír na celém světě
369 EiB	informační kapacita jednoho gramu DNA
510 EiB	přibližné množství digitálně uložených informací lidstva v roce 2009
$2 \cdot 10^{20}$ YiB	množství informace pro dokonalé uložení člověka na kvantové úrovni
$1,6 \cdot 10^{52}$ YiB	informační kapacita černé díry s hmotností Slunce
$1 \cdot 10^{67}$ YiB	informační kapacita pozorovatelné části vesmíru

skolnidiar.cz

generationeurope.cz

QR kód je druh dvourozměrného čárového kódu, který byl původně navržen pro automobilový průmysl. Obsahuje několik snadno rozpoznatelných oblastí. Polohu a orientaci lze poznat podle výrazných hlavních čtverců ve třech rozích, menší čtverce usnadňují dekódování informací. Hlavní čtverce spojují horizontální a vertikální pravidelně přerušovaná čára, pomocí které čtecí zařízení pozná velikost malých černých a bílých bodů, které kódují samotná data (nuly a jedničky). Díky tomu zvládne QR kód přičíst i přístroj s jednoduchou optikou a malým výpočetním výkonem.

QR kód maximálně nese něco málo přes 2 KiB dat. Pro zvýšení spolehlivosti se používá tzv. Reed-Solomonovo kódování, které umožňuje úspěšně dekódovat QR kód, i pokud je ze sedmi až třiceti procent poškozen nebo nečitelný. Samotná data mohou představovat text, telefonní číslo, internetový odkaz, e-mailovou adresu, nastavení WiFi sítě, GPS souřadnice a další typy informací.

Pokud máte zařízení, které umí QR kód přečíst (třeba mobilní telefon), zkuste si naskenovat naše ukázkové QR kódy.

ŠKOLNÍ DIÁŘ 2023-24

ŠKOLNÍ VÝUKOVÁ POMŮCKA

Kopírování pro nekomerční účely je povoleno s citací zdroje.
Internetové odkazy uvedené v diáři jsou platné k červnu 2023.

Tato publikace vychází díky finanční podpoře MPO ČR.
Partneři projektu: Evropské spotřebitelské centrum, Česká spořitelna, a. s.

MINISTERSTVO
PRŮMYSLU A OBCHODU

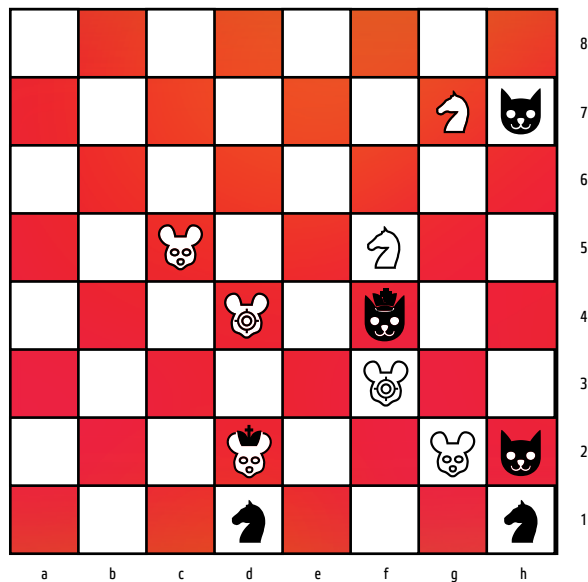

Vydavatel:
Generation Europe, z. s.
Vratislavova 30/8
128 00 Praha 2

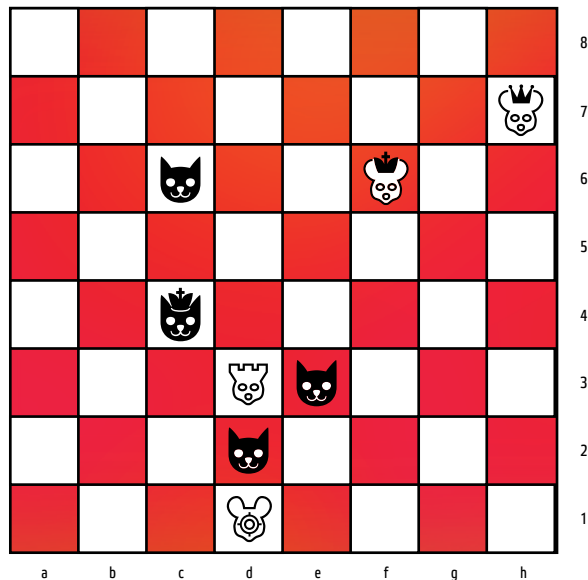
www.skolnidiar.cz
www.generationeurope.cz
info@generationeurope.cz

Autoři textů: Klára Balabánová, Lenka Mužíčková
Odpovědná redaktorka: Lenka Mužíčková
Jazyková redakce: Věnceslava Hrušáková
Grafika a sazba: Veronika Hrozinková, Tomáš Hrozinka
Vysázeno písmem Etelka (www.stormtype.com) a Rubik.
Produkce: Nakladatelství Jalna

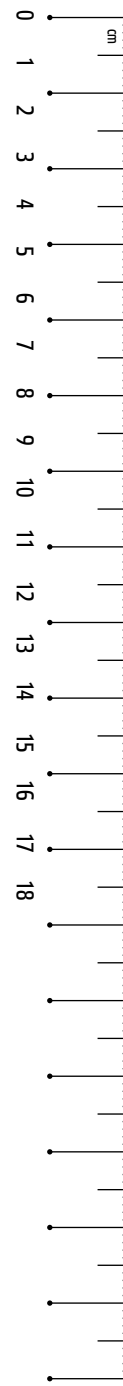
Copyright © Generation Europe, z. s., 2023
Vydání první
Praha 2023
ISBN: 978-80-907254-8-5

Bílý začne a dá mat třetím tahem.

Bílý začne a dá mat třetím tahem.

9 788090 725485